Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

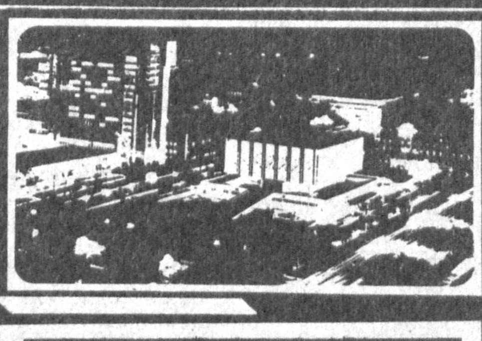

Рўзнома 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 123 (8. 065) ◆ 1992 йил 24 июнь, чоршанба ◆ Нархи 2 сўм

Газетанинг шу сонига

САМАРАЛИ САФАР

Кеча Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги республика давлат делегациясининг Осиё — Тинч океани минтақаси мамлакатлари бўйлаб қилган сафари ниҳоясига етди. Делегация кеча роса ярим тунда она юртга қайтди.

Тошкент аэропортида Ислом Каримовни Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси Шавкат Йўлдошев, Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Абдулҳошим Муталов, Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. Президент Тошкент аэропортида мухбирлар саволларига жавоб қайтарди:

— Авваламбор, она юртга, она тупроғимизга соғ-саломат қайтганимизга Аллоҳ таолога минг марта шукрлар бўлсин. Мана, сизларни кўриб хурсандчилигимни яшира олмаяпман. Одам олис жойда бўлганида, туғилган ўлкасидан йироқда бўлганида Ватан, Она замин тўғрисида муттасил фикрлар гирдобига тушаркан. Бундан хулоса шуки, бир нарсанинг қадрига етиш учун, бир нарсани тушуниш учун таққослаш, қиёслаш керак экан. Биз учун Ватанимиздан, тупроғимиздан азиз жой йўқ.

Дарвоқе, бир нарсага ҳайрон бўламан. Баъзи бир демократия қидирувчилар, «Демократия!» деб ғавғо кўтарувчилар юртимиз чегарасини тарк этганларидан бошлаб Ватанни, ўзининг Она заминини, ўзини боққан юртни қоралаб сайрашга тушадилар. Ўз юртининг, халқининг қадрига етмасликларини кўриб бу заминда туғилганига шубҳа қиласан киши.

Қилган сафаримизга келсак, бизлар йўл давомида 12 давлатни кесиб ўтдик, 5 та катта аэропортларга қўндик, кўп хорижликлар билан танишдик. «Ўзбекистон» дея номланадиган самолётимиз гўё ўзбек заминининг бир бўлаги бўлди сафар чоғида. Қаерда бўлмайлик, ким билан учрашмайлик юртимиз, табиатимиз тўғрисида тушунча бердик. Ўзбекистон халқини, унинг қилаётган ишларини, режаларини таърифладик.

Амалий иш тўғрисида тўхталадиган бўлсак, Жанубий Корея, Малайзия ва Индонезия давлатлари раҳбарлари, ишбилармонлари, фаоллари ва халқи билан мулоқотда бўлиб олдимизга қўйган мақсад йўлида кўп режаларга келишиб олдик. Хусусан, Андижонда катта автомобиль заводи қуришга келишдик. Бу заводда энг замонавий енгил машиналар, микроавтобуслар ва ихчам юк машиналари ишлаб чиқарилади. Яқин орада хорижлик мутахассислар келиб бу ишни бошлаб юборадилар. Индонезия мутахассислари билан ёғ заводи, малайзияликлар билан пальма заводи хусусида ҳамкорликни йўлга қўямиз. Индонезиядан 100 миллион доллар (АҚШ) кредит олдик. Кредит ҳисобидан улардан чой, гуруч ва болалар кийим-кечаги олиш тўғрисидаги шартнома ҳам имзоланди. Булардан Ўзбекистонда яшайдиган барча баҳраманд бўлади. Энг катта эришган натижамиз шундан иборатки, қайси давлатда бўлмайлик озод ва мустақил республикамиз номидан гаплашдик, дунё харитасида шундай ҳур мамлакат пайдо бўлганини, бу давлат билан ҳисоблашиш мумкинлигини, ўзаро манфаатли шартномалар тузиш учун қулай шароит мавжудлигини, бундан иккала томон фойда кўришини билдирдик. Бир сўз билан айтганда ташрифимиз анча самарали бўлди.

Суннат АЗЛАРОВ
ёзиб олди.

Президентлар Туркистонда учрашадилар

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. А. Каримов билан Қозоғистон Республикасининг Президенти Н. А. Назарбоев 24 июнь куни Қозоғистондаги қадимий шаҳар — Туркистонда учрашадилар. Икки қўшни давлат бошлиқлари бу ерда тарихда биринчи марта Мустақил республикалар ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисидаги шартномани имзолайдилар.

Сиёсий кузатувчилар бу ҳужжат икки давлат ўртасида иқтисодиёт, илм-фан ва маданият, маориф ва ижтимоий соҳаларда муваффақиятли ривожланаётган муносабатларни ҳуқуқий жиҳатдан мустаҳкамлайди, дейишмоқда. Шартнома миллий-давлат қурилишининг умумий мураккаб вазифаларини ҳал этаётган иккала мамлакатнинг куч-ғайратларини бирлаштириш учун янги истиқболларни очишига шубҳа йўқ.

Президентлар И. А. Каримов билан Н. А. Назарбоев Туркистондаги учрашувдан ва шартнома имзолanганидан сўнг Қозоғистондаги Чимкент вилоятининг Чордара районига боришни режалаштирмоқдалар.

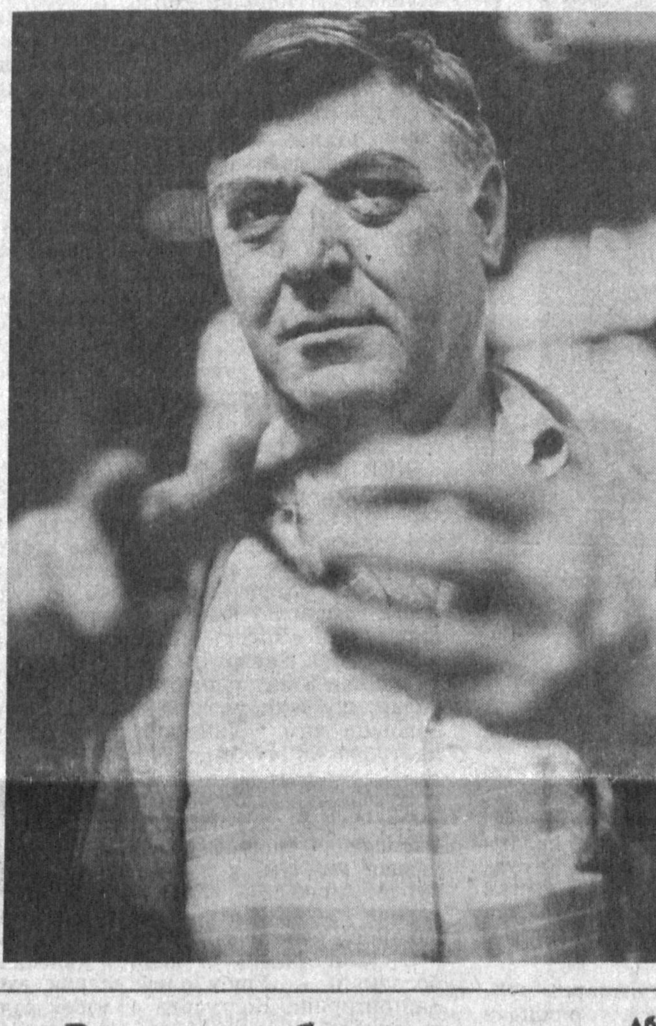

ҲАР ИШДА ЎРНАК

МАЪЛУМ бўлишича республикамизда 270 ишлаб чиқариш бирлашмаси фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг 54 фоизида 3 минг ва ундан ошиқ киши меҳнат қилади. Бу бирлашмалар умумий саноат маҳсулотининг 70 фоизини ишлаб чиқаради. Хуллас, саноат даргаларининг салмоғи ҳамон улкан.

Сизнинг эътиборингизга ҳавола этилаётган бу икки суратда шаҳримизнинг икки ишлаб чиқариш бирлашмасидаги қайноқ меҳнат жараёни тасвирланган.

Таъмирловчи-созловчи Юрий Борисов (чапда) 38 йилдан бери Тошкент трактор заводи бирлашмасида меҳнат қилмоқда. Электрон жиҳозлар йиғувчиси Наталья Сидорова эса «Фотон» ишлаб чиқариш бирлашмасининг янги маҳсулоти — «Электроника 26—01» радиоприёмнигининг намойиш этмоқда.

Рустам Шарипов суратлари.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

⊙ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Давлат ва жамоат хавфсизлиги, мудофаа ва ҳарбий хизматчиларни ижтимоий ҳимоялаш масалалари комитетининг навбатдаги мажлисида янги қонунлар лойиҳалари муҳокама этилди.

⊙ Республика Олий судининг 19 июнда бўлиб ўтган пленуми Ўзбекистон Министрлар Советининг собиқ раиси Н. Ж. Худойбердиевнинг жиноят ишини кўриб чиқиб, айбланувчининг ҳаракатида жиноят таркиби бўлмаганлиги учун уни тўла оқлади.

⊙ Якшанба куни бўлиб ўтган кучли жала оқибатида Келесда тошқин рўй берди. Бу ерда 500 га яқин хонадон шикастланди. 40 га яқин пойдевори бўш уйлар босиб қолди. Табиий офат рўй берган жойда Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Абдулҳошим Муталов бўлди. Табиий офатдан зарар кўрганларга шошилинч ёрдам кўрсатилмоқда.

⊙ 21 июнь соат 22 дан 55 дақиқа ўтганда Наманган вилоятининг Поп нотўқима материаллар фабрикаси ишлаб чиқариш мажмуида ёнғин чиқди. Қурбонлар йўқ. Ёнғин келиб чиқиш сабаблари ва тафсилотларини ўрганиш мақсадида ҳукумат комиссияси тузилди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

⊙ Кеча Дагомисда Россия Президенти Борис Ельцин билан Украина Президенти Леонид Кравчук давлатлараро муносабатларни янада ривожлантириш тўғрисидаги битимни имзоладилар. Леонид Кравчук бу ерда бўлиб ўтган музокараларни ҳар икки мамлакат учун туб бурилиш нуқтаси, деб атади. Яқин орада Россия билан Украина ўртасида кенг қамровли ҳамкорлик тўғрисида шартнома ишлаб чиқилиши ва имзоланишига келишиб олинди.

⊙ Днестрбўйи минтақасида қонли жанглар давом этмоқда. Айрим маълумотларга кўра, Бендери шаҳри учун жангларда 200 дан кўпроқ киши ҳалок бўлганлиги, 300 дан ортиқ киши эса жароҳатланганлиги маълум қилинади. Бу ердаги Тирасполь шаҳрида эса 1 минг нафар киши ўлганлиги ва жароҳатланганлиги тўғрисидаги хабар тарқатилди.

⊙ Тожикистон Олий Кенгашининг Раёсати Президент Раҳмон Набиев номига расмий баёнот қабул қилди. Унда агар Президент яқин кунлар ичида ушбу республикадаги вазиятни барқарорлаштиришга эриша олмаса, Олий Кенгаш Раёсати парламент сессиясини чақириб, унда ўзининг тўла таркибда истеъфога чиқиши ҳамда депутатлар муҳокамасига республикада Президент бошқарувининг мақсадга мувофиқ-мувофиқ эмаслиги масаласининг қўйилиши баён этилган.

⊙ Москва валюта биржасида кеча бўлиб ўтган навбатдаги савдо АҚШ долларининг сўмга нисбатан қиймати яна оша бошлаганлигини кўрсатди. 23 июнда АҚШнинг ҳар бир доллари 146 сўмга, аввалги савдодагидан 17 сўм кўпга алмаштирилди.

ХОРИЖДА

⊙ Эстония 20 июнда муомалага ўз пул бирлиги — кронани киритганидан сўнг уч кун мобайнида аҳолидан 700 миллион сўмни йиғиб олди. Бу пул Россияга қайтариб берилади.

⊙ Эртага Истамбулда Қора денгиз ҳавзаси мамлакатлари давлат ва ҳукумат бошлиқларининг учрашуви очилиши керак. Унда Борис Ельцин ҳам иштирок этади.

⊙ Ахборот агентликларининг Нью-Йоркдан хабар қилишларича, Россия делегацияси ташаббуси билан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашида Грузияни ушбу жаҳон ҳамжамиятига қабул қилиш масаласини муҳокама қилиш кечиктирилган. Бунга Жанубий Осетиядаги воқеалар туфайли Россия—Грузия муносабатлари кескинлашганлиги сабаб қилиб кўрсатилмоқда.

Қорақалпоқ маданияти маркази

БУГУНГИ кунда Ўзбекистонда кўпгина миллий маданият марказлари фаолият кўрсатмоқда. Жумҳуриятимиз пойтахтининг ўзида бундай даргоҳлардан 15 таси ишлаб турибди.

Яқинда тузилган Қорақалпоғистон маданияти маркази ҳам ўз ишини жонлантириб юборди. Янги маданият даргоҳларида катта муҳим вазифалар турибди. Айниқса, миллий тил, адабиёт ва санъатни тиклаш ва ривожлантириш йўлида марказ орқали кўп ишлар амалга ошириладн. Айни бир вақтда Қорақалпоғистон халқи тарихи ва қарор топган азалий анъаналарини кенг тарғиб этиш масалаларига ҳам алоҳида аҳамият берилади.

Марказ ҳамдўстликдаги мустақил давлатлар билан яқин алоқа боғлаб, миллий маданиятларни ривожлантириш ишига ҳам ўз ҳиссасини қўшади. Хориждаги мамлакатлар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ҳам кўзда тутилди.

Севара ОЛИМОВА.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

МИНГБУЛОҚ НЕФТЬ КОНИДАГИ МУРАККАБ ШАРОИТЛАРДА НЕФТЬ ФАВВОРАСИНИ ЖИЛОВЛАШДА ЭНГ ЯХШИ УРНАК КЎРСАТГАН БИР ГУРУХ ИШЧИ ВА ХИЗМАТЧИЛАРНИ МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали меҳнати, Мингбулоқ нефть конидаги нефть фаввораси-ни жиловлашда кўрсатган мардлиги, жасорати ва нефть қувурини қуришдаги фаол меҳнати ҳамда жамоат ишларида фаол иштирок этгани учун қуйидагиларга фахрий унвонлар берилди.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ БЎЙИЧА:

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН САНОАТ ХОДИМИ»:

Кацнельсон Ефим Львович — Ўзбекистон Республикаси Геология Давлат комитетининг фаввораларга қарши ҳарбийлаштирилган қисмнинг бошлиғи

Назаров Ўктамбек — Ўзбекистон Республикаси энергетика ва электрлаштириш вазирининг ўринбосари

Сулейкин Валентин Владимирович — Ўзбекистон Республикаси Геология Давлат комитетининг Ўзбек ҳарбийлаштирилган отрядининг бошлиғи

Ҳаққулов Қайим Жалилович — Ўзбекистон Республикаси Бош Вазирининг ўринбосари

Яковлев Евгений Андреевич — «Ўзбекнефть» бирлашмасининг бош механиги

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ҚУРУВЧИ»:

Аверин Александр Иванович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиш» бирлашмасининг прораби

Адейшвили Нодари Акакиевич — 7-кўприклар қурилиши трестининг бошқарувчиси

Арабажи Георгий Георгиевич — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг бульдозер машинисти

Гафятуллин Гафдулла Ҳакимович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг электр пайвандчиси

Главанаков Вячеслав Владимирович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг бош муҳандиси

Зайнутдинов Ибрат Анварович — «Ўзбекнефть» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари

Коников Юрий Николаевич — Ўзбекистон Республикаси Қурилиш вазирлиги Бош бошқармасининг бошлиғи

Лапин Олег Владимирович — Ўзбекистон Республикаси монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазирлиги 93-махсус трестининг бош муҳандиси

Макаров Валерий Николаевич — 7-кўприклар қурилиши трестининг автокран машинисти

Патрики Родион Диманович — Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирининг ўринбосари

Пономарчук Валентин Иванович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг 7-махсуслаштирилган бошқармасининг бошлиғи

Титов Владимир Степанович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бошқармасининг бульдозер машинисти

Товаровский Виталий Михайлович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг бошлиғи

Шарафутдинов Ришат Нурмуҳамедович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг электр пайвандчиси

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ТРАНСПОРТ ХОДИМИ»:

Алиев Мансур Маҳмудович — Ўзбекистон Республикаси автомобиль транспорти вазирининг ўринбосари

Алимов Баҳодир Ғуломович — Ўзбекистон Республикаси Сув иншоотлари қурилиши Давлат комитети «Ўзбекистон сув қурилиши транспорти» бирлашмасининг бошлиғи

Ғаёзов Рафиқ Ибрагимович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмаси автотранспорт корхонасининг директори

Рисқулов Темирлан Йўлдошевич — «Ўзбекистон қурилиш транспорти» бирлашмасининг бош муҳандиси

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ИРРИГАТОР»:

Муродов Муса — Ўзбекистон Республикаси мелиорация ва сув хўжалиги вазирининг ўринбосари

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХИЗМАТ КЎРСАТИШ ТАРМОҚЛАРИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ХОДИМ»:

Исмоилов Атҳамжон Ибрагимович — «Узкомплектоборудование» бирлашмаси бошлиғининг биринчи ўринбосари

«ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ИҚТИСОДЧИ»:

Аҳмедов Алижон Аҳмедович — «Ўзбекнефть» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари

ҚУЙИДАГИЛАРГА ЭСА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БЕРИЛДИ:

Абдуллаев Дониёр Мадиёрович — Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги Тошкент телефон станцияси бошлиғининг ўринбосари

Абдуллажонов Маҳкам — «Ўзбекистон ҳаво йўллари» авиакомпанияси бош директорининг ёрдамчиси

Абдурамонов Ремзи Гафарович — «Ўзбекхиммаш» заводи монтажчи-чилангарларининг бригадири

Азимов Тимур Саъдуллаевич — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ёнғиндан муҳофаза қилиш бошқармаси бўлим бошлиғининг ўринбосари

Акопьян Владимир Мелькопович — Монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазирлигининг 93-махсус тресты электр пайвандчиларининг бригадири

Атальянц Владимир Аршакович — «СредазНИПИнефть» институти лойиҳасининг бош муҳандиси, Тошкент шаҳри

Отахўжаев Ҳикматулла Нигматуллаевич — «Ўзбекнефть» бирлашмасининг ишлаб чиқариш-техник хизмат кўрсатиш ва асбоб-ускуналарни комплектлаш Бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Аҳмедбоев Акром Ғуломович — саноатдаги ишларни безарар олиб борилиши ҳамда қазилмалар устидан назорат Ўзбекистон Республикаси Давлат комитетининг раиси

Ашрафхонов Баҳодир Ансафович — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг бўлим мудири

Бобоназаров Ибодулла — Ўзбекистон Республикаси ИИВ ДАН йўл-назорат хизмати Бошқармасининг рота командири

Безлатниго Александр Борисович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг участка бошлиғи, Тошкент шаҳри

Бектемиров Абдиходир Авенович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг кран машинисти

Бибишев Эдуард Радиантович — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ёнғиндан муҳофаза қилиш Бошқармасининг муҳандиси

Бризгайлов Александр Васильевич — Тошкент танк командирларини тайёрлаш олий билим юртининг ўқитувчиси

Буданов Юрий Иванович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг созловчи-чилангари, Тошкент шаҳри

Бурхонов Сайдулло Абдуллаевич — «Тожикнефть» ишлаб чиқариш бирлашмаси Нефтеобод бурғулаш ишлари бошқармасининг қудуқларни маҳкамлаш цехи цементлаш агрегатининг машинисти

Вакилов Маҳамадносир Аминжонович — «Ўзбекнефть» бирлашмаси касаба уюшмаси комитетининг раиси, Тошкент шаҳри

Ваҳобов Икром Маҳмадалиевич — ҳарбий қисм тракторчи-бульдозерчиси

Воронков Фёдор Иванович — Доғистон ҳарбийлаштирилган отрядининг командири

Галиакбаров Асхат Миннахметович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг ҳайдовчиси

Галицкий Болеслав Болеславович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг ҳайдовчиси

Ғафуров Қобилжон Абдуназарович — «Қирғизнефть» ишлаб чиқариш бирлашмаси цементлаш агрегатининг моторчи-ишчиси

(Давоми 3-бетда)

Мутасаддилар фикрича...

ФАРҚИНИ ҲУКУМАТ ҚОПЛАЙДИ

Нарх-навонинг кескин ошиши уй-жой ширкатларига 1988—1991 йилларда аъзо бўлганларни ғоят мураккаб аҳволга солиб қўйди. Улар ёки уй-жой олишга ширкатга оддий фуқаролар учун ақл бовар қилмайдиган миқдорда пул тўлашлари ёки ширкатдан чиқишга мажбур бўлиб қолган эдилар.

Аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш сиёсатига изчил амал қилаётган Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси бу ғоят ўткир муаммони ҳал қилиш имконини топди. Ҳукумат қурилиш қимматлашиб кетганлиги билан боғлиқ сарф-харажатларнинг асосий қисмини қоплашни ўз зиммасига олди. Буни Тошкент шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамаси ширкат хўжалиги бошқармасининг бошлиғи Бахтиёр НОРХЎЖАЕВ шарҳлайди:

— Уй-жой ширкат қурилишида юзага келган вазият турли даражаларда кўриб чиқилди. Ниҳоят узил-кесил бир қарорга келинди. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг шу йил 15 июндаги 216-Ф-фармойиши билан Ўзбекистон Республикаси молия вазирлигига пул билан таъминлаш 1992 йилнинг 1 январидан эътиборан бошланган ва шу муддатга келиб қурилиши бошланган барча уй-жой ширкатлари бинолари қурилиши қимматлашишининг 70 фоизини қоплаш учун маблағ топиш вазифаси топширилди. Тошкент шаҳрида ана шундай 62 та уй-жой бор. Қурилиш қимматлашиши сабабли сарф-харажатларнинг қолган 30 фоизини ширкат пайчилари беш йил муддат ичида тўлашлари керак бўлади.

Шуни алоҳида таъкидлаш кераки, 1992 йил 1 январигача фойдаланишга топширилмаган, лекин қурилиши 1988—1991 йилларда бошланган барча биноларнинг нархи янги баҳолар бўйича белгиланади. Аммо юқорида айтилганидек, бу қимматлашиш оқибатида ошган нархларнинг 70 фоизини давлат қоплайди. Зеро, нарх-наволар бу даражада ошишига пайчиларнинг алоқаси йўқ.

Қолган 30 фоиз миқдорга келганда эса пайчилар бу маблағнинг 40 фоизини бир йўла бадал сифатида тўлашлари керак бўлади. Шундай экан, ширкат уйлари қурилишининг жадаллашиши пайчиларнинг ўзига боғлиқ бўлиб қолди. Шу сабабли биз уй-жой ширкатларига аъзо бўлган пайчиларни тезроқ ўз район ширкатларига бориб, керакли миқдорда пул тўлашга чақирамиз. Бунда ҳисоб-китоблар қандай бўлиши учун битта мисол келтирмоқчиман. Айтайлик, икки хоналик квартиранинг янги нархи 200 минг сўм бўлиши аниқланган. Бунинг 140 минг сўми давлат томонидан тўланади. 60 минг сўмни эса пайчилар тўлаши керак. Ана шу 64 минг сўмнинг 40 фоизини — 24 минг сўмни пайчилар ҳозир дарҳол тўлашлари зарур. Қолган 36 минг сўм эса беш йил давомида тўланади.

Яна бир карра пайчилар тезроқ ўз район ширкатларига бориб, қайтадан рўйхатдан ўтишлари ва керакли миқдордаги пулни тўлашлари зарурлигини таъкидламоқчиман. Умид қиламизки, бу муаммо ниҳоят ҳал қилингач, пайчилар ўз уй-жойлари қурилишини тезлаштириш учун фаоллик кўрсатадилар. Афсуски, сўнгги пайтларда уй-жой ширкатлари аъзолари ўртасида бу масалада бироз сусткашлик сезилиб қолди.

Пировардида уй-жой ширкатларига аъзо бўлган 5300 тошкентлик оиласи номидан Ўзбекистон Республикаси Президентига, Вазирлар маҳкамасига, Тошкент шаҳар Ҳокимига республика иқтисодиёти ғоят танг бўлган бир шароитда фуқароларга ёрдам бериш, уларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишга маблағлар қидириб топганликлари учун катта миннатдорчилик билдирмоқчиман.

Шатранж оламида

Бу гал бой бериқди

МАНИЛАДА бўлаётган жаҳон шахмат олимпиадасида бир неча турдан бери муваффақиятли қатнашаётган ўзбекистонлик шахматчилар сўнгги беллашувда мағлубият аламини тортдилар. Улар АҚШ жамоаси билан куч синашиб, 1,5:2,5 ҳисобида ютқазишди. Шундай қилиб Россия жамоаси 37 очко билан биринчи, Арманистон жамоаси 32,5 очко билан иккинчи, ўзбекистонликлар 32 очко билан учинчи, АҚШ жамоаси 31,5 очко билан тўртинчи, Исроил жамоаси 31,5 очко билан бешинчи ва Грузия жамоаси 30,5 очко билан олтинчи ўринда бормоқдалар.

Саид АЗИЗ.

Пойтахтликлар ғалабаси

ТОШКЕНТДАГИ «Локомотив» спорт клубида ўсмирлар ўртасида бокс бўйича республика мусобақаси якунланди. Унда 63 килограммгача бўлган спортчилар орасида Сергей Черипов (Тошкент), 67 килограммгача Бахтиёр Ҳусанов (Қўқон), 71 килограммгача Мирамир Ваҳобов (Қарши), 75 килограммгача Ботир Деҳқонов (Бухоро), 81 килограммгача Константин Богатенко (Тошкент), 91 килограммгача Александр Ерёмин (Бухоро) ҳамда 91 килограммдан ортиқ вазнга эга спортчилар орасида Александр Гонтарев (Навоий)лар ғолиб бўлдилар. Жамоалар орасида пойтахтликлар биринчиликни қўлга киритди.

Исак БИРБРАГЕР.

Табиат мўъжизаси

ЧИЛЛА АРАФАСИДА ДЎЛ ЁҒДИ

ИССИҚ 30 даражадан ошиб ўзининг жазирама қуёши рўйи заминни ўз бағрига олган эди. Лекин кутилмаганда ўтган якшанба куни пойтахтликлар табиатнинг ноёб инжиқлигининг гувоҳи бўлдилар. Кун бўйи оғир булутлар остида дим бўлган ҳаво пешиндан кейин айниб кечга томон шамол турди, кейин кучли ёмғир ёға бошлади. Чақмоқ чақиб, момақалдироқ овози оламни тутди. Кутилмаганда ёғаётган ёмғир дўлга айланди. Чилла арафасида дўлнинг ёғиши борлиқнинг ноёб мўъжизасидир. Ҳатто республика гидрометеорология маркази ходимлари ҳам буни олдиндан айтмаган эдилар. Шунинг учун уларга қўнғироқ қилиб бу ҳодиса билан қизиқдик:

— Якшанба куни ёққан 11 миллиметр ёғиннинг ўзи ойлик ўртача меъёрни ташкил қилади. Июнь ойи давомида ёмғир бир неча марта ёғиб ойлик меъёрдан 82 фоиз ошиб кетди, — деди марказ ходими Тоҳир Мухторов. — Дўл масаласига келсак, июнь ойида дўлнинг ёғиши Тошкент учун ҳар ўн йилда бир такрорланадиган ҳолдир. Чақмоқ чақиши деярли ҳар йили кузатилади.

— Ҳафтанинг охирига бориб об-ҳаво қандай бўлади?

— Ҳаво очилиб кетади. 25, 26 июнда яна бир оз ёғингарчилик бўлиб ўтиши мумкин. Ҳафтанинг охирига бориб ёз яна ўзлигини қилади — иссиқ 34—39 даражагача кўтарилади.

Собир АЗИМОВ.

* Шароф Рашидовнинг 75 йиллиги олдидан

ЗАВОЛ БИЛМАГАН НЕЪМАТ

(ШАХСИЙ КОМИССАРНИНГ ЁДНОМАЛАРИ)

● Вақти келарки, бир пайтлар тўлиб-тошиб оққан дарёлар қуриб қолади. Азамат тоғлар зилзилада емирилиб, адо бўлади. Бугун ям-яшил яшнаб турган дарахт эртага қуриб, ўтин бўлади. Лекин хотира-чи? Хотирага, меҳрга завол борми? Яшаб ўтган кунларимизга қараб, мозийдан то бизгача етиб келган табаррук дастхатларга қараб шундай дейиш мумкин: хотирага завол йўқ. Ёлғиз угина завол билмайдиган неъмат, адоси йўқ давлатдир.

Бугун хотира барибир ҳаммамиздан ғолиб чиқди. Амир Темур соҳибқирон, Муҳаммад Раҳим Феруз, Ҳусайн Бойқаро каби зоти бобаракотлар йиллар қаърини ёриб ўтиб, яна хотираларда авлодлар қошига етиб келди.

Раҳматли падари бузрукворим (фалончи бундай айтувди дегандан кўра, ўз отамдан эшитганимни эсламоқ мен учун анча ёқимли) Сталиннинг гўрига ғишт қалаганимизда қаттиқ ранжидилар:

— Ёмонми, яхшими ул зот юрт сўраган эди. Чакки қиляпсизлар шу ишни? Ахир марҳумнинг руҳини чирқиратиб, ўлигини судрашнинг нима кераги бор?

Авлодлар ҳамиша ҳам раҳмоннинг гапига киравермас экан-да. Етмиш-саксон йил шайтон васвасасига учиб оқни қора, яхшини ёмон, мардни номард, ҳақни ноҳақ деб келдик. Шароф Рашидовдек 33 йил юртимизга раҳбар бўлиб келган одамни ҳам яллисига ёмон отлиқ қилиш бошланганда падари бузрукворим яна куйиб кетдилар:

— Нима бўляпти ўзи-а? Рашидовни ёмонлаб юрганларнинг ўзи шунчалик юрт сўрай олармикан? Ўлганларнинг руҳини безовта қилиб ҳам тирикчилик қиладими одам? Шароф ака подшонимиз бўлган-а? Арвоҳи урмасин тағин...

Бугун Шароф Рашидов ҳақида баралла гапирмоқдамиз. Унинг меҳрибонлиги, тадбиркорлиги, каттаю кичикка бирдек ширинсўзлиги, меҳнаткашлиги ҳақида эсдаликлар битилмоқда, фильмлар яратилмоқда. Унинг 75 йиллик юбилейини ўтказиш комиссиясининг тузилиши, унга зиёлилар, олимлар, жамоат ва давлат арбобларининг аъзо бўлиб киритилиши, айниқса, комиссия аъзоларининг Шароф Рашидовнинг 75 йиллигини муносиб нишонлаш хусусида очиқ хати республикамиз меҳнаткашлари томонидан қизғин кутиб олинди. Очиқ хатда ёзилганидек, «Бу кун кўп миллатли Ўзбекистоннинг умумхалқ тўйига айланиб кетишига шубҳа йўқ!».

«Оқшом» газетасининг саҳифаларида Шароф Рашидов ҳақида эсдаликлар, суҳбатлар, ноёб суратлар, раҳматли Шароф аканинг сафдошлари, у кишини кўрган-билганларнинг дил сўзларидан намуналар бериб бораётганлигимиздан яхши хабардорсиз. Бугун Шароф Рашидов билан 16 йил ёнма-ён бирга юрган Совет Иттифоқи Қаҳрамони Боис Эргашевнинг хотираларини эътиборингизга ҳавола қилмоқдамиз.

●

Таклиф

БОИС ака учрашув хусусидаги таклифимни бажонидил қабул қилдилар.

— Уйга келақолинг, — дедилар, — яна барча ҳужжат, суратларни тайёрлаб қўяман, бафуржа суҳбатлашамиз. Ҳеч ким халал ҳам бермайди.

Чиндан ҳам Боис аканинг хос хонасидаги хонтахта устида суратлар, бошқа ҳужжатлар уюлиб ётар эди.

— Сўзлайверинг, — дедим қаламқоғозни ҳозирлаб.

— Нимани сўзлай?

— Ҳаммасини!

— Ҳаммасини?..

Суҳбатдошим бир дам ажабланиб турди-да кейин сўз бошлади:

— Бўлмаса бундай: дастлаб Шароф ака билан илк учрашувимиз ҳақида сўзлай қолай. 1968 йил эди. Мен Ўзбекистон ижтимоий таъминот вазирлигида кадрлар бўлимининг бошлиғи бўлиб ишлар эдим. Андижонда хизмат сафарида эдим. Вазиримиз Васила Содиқова телефонда мени йўқлаб қолдилар.

— Тезда етиб келинг, сизни Шароф Рашидович сўраяптилар.

Дарҳол Тошкентга отландим. Васила опанинг хонасига кирибоқ, ҳукумат телефонидан қўнғироқ қилдим.

— Сизни кўрмоқчиман, дарҳол етиб келинг, илтимос, — дедилар Шароф ака.

Ҳузурларига бордим. Ҳол-аҳволимни сўрадилар. Ишимни сўраб-суриштирдилар.

— Мен билан бирга ишласангиз қандай бўлади? — деб сўрадилар кейин.

— Сиз билан бирга ишлаш фахр-ку! Қандай қилиб йўқ деган сўзни айтишим мумкин?! — дедим ҳаяжонланиб.

— Бўлмаса, кўришамиз сиз билан, — дедилар Шароф ака, — ўртоқлар ўзи чақиришади.

Орадан анча вақт ўтгач, Давлат Хавфсизлик комитетидан мени йўқлаб қолишди. Бордим, суҳбатлашишди. Менинг ўзимни тутишим уларни қониқтирди чоғи, ноябрь ойидан бошлаб хизмат вазифамни бажаришга киришишим мумкинлигини айтишди. Шу йилдан бошлаб 1982 йилнинг сентябригача Шароф ака билан бирга бўлдим.

Шароф акадаги хислатларни бирма-бир айтиб адо қилиб бўлмаса керак. Бирон марта буйруқ бермаганликлари, аксинча, илтимос қилишларинимми? Отам, волидам бандаликни бажо қилганларида бориб дуои фотиҳа қилганликларинимми? У кишининг ҳузурига келган кишиларнинг барчаси ҳожати раво бўлиб қайтганинимми? Ёки Халқлар дўстлиги саройи қурилишида ишлашларинимми?

Боис аканинг ҳаяжонини кўриб, юрагим орзиқиб кетди.

— Ҳаммасини, — дедим, — ёдингизда борининг ҳаммасини айтинг, илтимос.

Боис ака чуқур сўлиш олди. У киши эҳтиром билан гоҳ хурсанд, гоҳ ўйчан ҳикоя қиларди.

Мен у кишидан эшитганларимни митти-митти ҳикоячалар тарзида қоғозга битишга жазм этдим.

Қалам ва чироқ

БИЗ Шароф ака яшайдиган уйнинг рўпарасидаги «Комиссарлар хонаси» деб аталадиган уйда бўлардик. Одат шунақа: Шароф аканинг чироғи ўчса, биз ҳам ухлардик. Аксинча, у кишининг чироғи ҳа деганда ўчавермасди. Гоҳида тунги 2, гоҳида 4 бўлиб кетардики, Шароф ака ишлайверардилар. У кишининг ишлашлари учун 24 соат ҳам камлик қилгандек эди. У кишининг энг яхши романлари шу тариқа яралган бўлса ажаб эмас.

Бир куни боғчада сайр қилиб юрарканмиз сўрадим:

— Ўзингиз куни билан тик оёқда туриб ишласангиз. Кечаси соат 2—3, гоҳида тонготар уйда ишлайсиз. Қачон дам оласиз, Шароф ака?

— Эй, Боисжон, — дедилар Шароф ака, —қалам бўлмаса оиладагиларни қандай боқаман? Туни билан қалам тинмаслиги, чироқ ўчмаслиги шундан.

Барчага расм бўлган одат

ТОШКЕНТ вилояти районларида пахта далаларини кузатиб юрар эдик. Оққўрғон районида бир хўжаликка бордик. Билмадим, шу раис ким эди. (Боис ака хотирасидан нолиб қўйдилар). Бизни раиснинг ўзи кутиб олди. Эгнида пахталик шим, кирза этик, куфайка. Соч-соқолни қўяверинг, билмадим қанча вақт бўлган экан устара тегмаганига. Шароф ота раиснинг аҳволини кўриб ранжидилар.

— Бу қандоқ юриш? —дедилар, — бизга ишлаётганингизни пеш қиляпсизми? Сиздан бошқа ҳеч ким ишламаяптими? Ўзингизнинг кўринишингиз шу бўлгандан кейин даладаги аҳвол қандай бўларди? Пахтазор айланмоқчи эдим сиз билан, энди шу ердан қайтаман.

Бу воқеа яшин тезлигида барчага тарқалганига шубҳам йўқ. Келгуси сафар раисни жуда фўрим ҳолда кўрдик. Битта у эмас, бошқа раислар ҳам костюм-шим, оқ кўйлак кийиб, галстук тақишни расм қилишди. Ҳатто Зоминдаги чўпонни бир гал шу шамоилда кўриб ажабланган эдим.

Ҳайратда қолган раис

ШАРОФ Рашидовнинг хотираси ниҳоятда кучли эди. У киши бир кўрган одамини сира ҳам унутмас эдилар. Ҳатто хўжаликлар, раислар, бригада бошлиқларини ҳам номма-ном танирдилар, десам сира ҳам лоф бўлмайди.

Бухорои Шарифга кетяпмиз. Самолёт шаҳар устидан бир айланиб учиб, қўнишга тайёрлана бошлади. Шароф ака мени чақирдилар:

— Боисжон, учувчилардан илтимос қилинг, агар малол келмаса шаҳар устидан яна бир марта айланиб учишсин.

Кейин ойнадан қараб менга тушунтирдилар:

— Манави ерлар «Илғор» жамоа хўжалигига қарашли. Манави Карл Маркс ерлари. Охунбобоев хўжалигининг фермаси олдидаги пахтазорни қаранг. Тозаям сувга бостиришибдику!

Самолёт аэропортга келиб қўнди. Кутиб олувчилар билан самимий саломаликдан сўнг шу ердаёқ қизғин суҳбатлар бошланиб кетди. Сув босган далалар тегишли бўлган колхоз раиси ҳам шу ерда экан. Шароф ака ёнларига чақирдилар.

— Ферманинг ёнидаги ғўзаларни кўллатиб юборибсизми? Пахта олишдан бошқа ниятингиз ҳам борми деяман?!

Раис дарров Шароф ака айтган жойни бориб кўриб келди. Аҳвол жудаям жиддий. Чорасини қилибдию одамларга ҳайрон бўлиб дебди:

— Биз кўрмаган нарсаларни Шароф ака қачон кўриб улгурибди экан!..

Юқорида Шароф аканинг хотираси ҳақида гапирувдик. У кишининг одатлари пайкалдан пайкалга, бригададан бригадага ўтиб кетаверардилар. Шароф ака юрганда кейин вилоятнинг катта-кичиги ҳам у кишининг изи билан борарди. Бир пайт Шароф ака пайкал ўртасида тўхтаб қолдилар.

— Боисжон, — дедилар, ҳов анави турган дўппили киши бригада бошлиғи Қодир ака бўлади. Илтимос, чақиринг.

Борсам уч-тўртта одам дарахтларни паналаб турибди. Мен Қодир акани танимасам.

— Қодир ака, — дедим берироқда тўхтаб, — ҳов Қодир ака!..

— Лаббай, — деди дўппили бир киши.

— Сизни Шароф Рашидов чақиряптилар.

Бригадир дарров Шароф аканинг ёнларига борди. Нима ҳақидадир қизғин баҳслашишди. Мен эса Шароф аканинг хотирасига қойил қолиб уларни кузатиб турардим. Иккинчи марта қойил қолганим: собиқ СССРнинг Австриядаги элчиси Б. И. Подстровнинг Москвадаги уй телефонини тополмаганимдан кейин Шароф ака айтиб берувдилар. Мен ёзиб олаётганимда бирров кўрган эканлар. Ўшандаги ҳолатимни бир кўрсангиз эди.

Шоввозлар

ШАРОФ ака вилоятларда сафарларда бўлганларида махсус вагонда яшардилар. Бўлмаса меҳмонхоналар, чорбоғлар ҳамиша тайин бўларди, буни айтмасам ҳам биласиз. Лекин ўша ерларга бормасдилар. Ким билсин, нега шундай қилардилар. Балки ортиқча тантанани, югур-югурни унча хуш кўрмаганликлари учун шундай қилармидилар. Жамоа хўжаликларига борганларида эса дастлаб отахонлар билан учрашардилар, уларнинг суҳбатини, дуосини олардилар, маслаҳатлашардилар. Кейин дала айланиб кетардилар. Бир райондан иккинчи районга ўтаётганларида чегарада раҳбарларни йиғиб, аҳволни муҳокама қилардилар, йўл-йўриқлар кўрсатардилар.

Қашқадарё вилоятидаги бир районда шунақа маросимлардан кейин, йўлга отландик. Машиналар энди қўзғалган ҳам эдики, йўлга бир аёл чиқди. Оёғида этик, азаматгина.

— Илтимос, машинани тўхтатинг, — дедилар Шароф ака, — бу аёл ҳозир кўрганимиз шўро хўжалигининг бўлим бошқарувчиси. (Боис ака унинг номини эслолмади). Машинадан чаққон тушиб, аёлни четлатмоқчи бўлгандим. Шароф ака тўхтатдилар:

— Шошманг, Боисжон, бундай пайтда дарҳол арзига қулоқ солинг. — Кейин машинадан тушиб, аёл билан сўрашдилар. — Тинчликми, синглим?

— Биламан, — деди аёл шоша-пиша, — ишингиз жуда тиғиз, вақтингиз оз. Шундай бўлса ҳам бизнинг далани бир кўринг, илтимос. Ўзи 40 центнердан пахта топширмоқчимиз, пойкадамингиз билан 45 центнерга етказамиз.

Шароф ака кулиб, аёл билан дала бошига қараб юрдилар. Ғўзалар чиндан ҳам бўлиқ эди. Кўсаклар сероб. Шароф аканинг кўнгиллари чоғ бўлгани шундай чеҳраларидан кўриниб турар эди.

— Энди, — деди аёл, — бир илтимосимни бажардингиз, иккинчи илтимосимни ҳам бажарсангиз.

— Қандай илтимос экан? — сўрадилар ота.

— Бир пиёла чойимиз бор, — илтижо қилди аёл.

Шароф ака бирон нарса демай дала шийпонга келдилар. Қарасак иш катта. Дастурхон тузалган, ноз-неъмат бисёр. Қозонлар қайнаган...

— Бир пиёла чой девдингиз, бизга зиёфат бермоқчимисиз, синглим? — норози оҳангда гапирдилар Шароф ака.

— Биламан, ота, — дадиллашди пахтакор аёл, — бир косагина шўрва ичасиз (Боис аканинг таъкидлашича, Шароф ака ошқозон дарди туфайли бир коса қайнатма шўрвага нон тўғраб тановул қилар эканлар), лекин анави шоввозлар сизнинг қўлингиз теккан дастурхонни табаррук деб ҳисоблашади...

Шийпоннинг бир томонида Шароф отага эҳтиром билан қараб турган ўн беш-йигирма чоғли одамларни шундагина пайқадим.

— Ана шу шоввозларга эътибор беринг. — Кулдилар Шароф ота нондан синдириб оғизларига солар эканлар. — шу шоввозларсиз мушкулингиз осон бўлмайди.

Бир танбеҳнинг кучи

СИРДАРЁ вилоятига борганимизда вилоят партия комитетининг биринчи котиби Қудрат Аҳмедов билан бирга дала айланиб кетдик. Номдор бир бригадир бўлар эди: ё фамилияси Эргашев эди, ё исми Эргашвой эди. Шу кишининг далаларини ўт босиб кетган экан. Бригадир оёғи куйгандек типирлаб турибди. Гап эшитиши аниқ. Тағин кимдан денг — Шароф Рашидовдан!

— Вой-бўй, — дедилар Шароф ака сира ҳам гап оҳангини ўзгартирмай, — пахтани ўт босиб кетибди-ку! Келинг, Қудрат Аҳмедович, бу кишига Кисловодскка иккита йўлланма олиб беринг. Бориб оилалари билан бир дам олиб келсинлар. Қайтгунларича пахтазорни биз ўтдан тозалаб қўямиз.

Бошқа ҳеч нарса демадилар. Машинага ўтириб, Жиззахга қараб кетдик. Уч-тўрт кундан кейин қайтаётиб:

— Боисжон, — деб қолдилар, — ўша бригада ерларини бир бориб кўрайлик. Нима дейсиз?

— Майли Шароф ака, — дедим. Борсак ўтдан ном-нишон йўқ. Пахтазорда бўлиқ ғўзалар селкиллаб турибди шамолда.

Бундай гўзал манзарадан Шароф ака завқланиб кетдилар. Дарров бригадирни излаб топдик.

— Отангизга раҳмат! — Шароф ака у кишининг қўлини маҳкам қисдилар, — қилса бўлар эканку!

Элга эҳтиром

БИР сафаримизда Чироқчи районида янги шифохонанинг очилиши маросимида иштирок этишимизга тўғри келганди. То биз етиб боргунимизча тумонат одам йиғилибди. Шароф ака ярим километрча берида машинани тўхтатдилар.

— Боисжон, —дедилар, — у ёғига пиёда борамиз. Бизни деб йиғилган халойиққа ҳурматсизлик бўлмасин.

Пиёда боряпмизу, Шароф аканинг иккала қўллари кўксиларида: бошларини сал эгиб, таъзим билан боряптилар. То одамлар ҳузурига етиб боргунларича шу ҳолатда бўлдилар.

Одамлар Шароф акани жуда ҳам яхши кўрарди, ҳурмат қиларди. Мен Чироқчида буни яна бир марта ўз кўзим билан кўрдим. Шароф ака, айниқса, болаларни жуда яхши кўрардилар.

— Бугунги очилаётган шифохона, шу юртдаги энг яхши неъматлар сизларники, — дедилар Шароф ака ўз сўзларида, — сиз бахтли яшасангиз, турмушингиз тўкис бўлса, қилаётган меҳнатимиз зое кетмаган бўлади.

Одамлар — ёшу қари баробар Шароф акадан бир лаҳза кўз олмасди. Уларнинг чеҳрасида беадад муҳаббат, эҳтиром зоҳир эди.

«Морж»лар ташаккури

БИР сафар Шароф ака Ўрда анҳорининг сўлим соҳили бўйлаб юришни ихтиёр қилдилар. Пастда кўм-кўк сувлари оҳиста мавжланиб оқаётган анҳор. Табиат ораста. Шу аснода Шароф аканинг кўзи Ленин ҳайкали орқасидаги уюб қўйилган чиқиндиларга тушди. Афсус билан бош чайқадилар. Бир-икки шунақанги жойларни кўриб, кўнгиллари хира тортганини сезиб турибман.

Гагарин номли боғ рўпарасига борсак беш-олтита одам чўмиляпти. Шароф ака тўхтадилар.

— Сизлар кимсизлар?

— Бизлар «морж»лармиз, — деди бир кексароқ киши. — Қишин-ёзин шу ерда чўмиламиз. Сиз ҳам «морж» бўлмоқчимисиз?

Шароф ака кулдилар.

— Жуда ғарибку аҳволинглар?

— Э, — қўл силтади боғги киши. — Бу ердаги одамлар 80 дан ошган. Ҳов анови сузиб юрган 88 ёшда. Мен буларнинг энг кичиги — 78 дамаи. Ариза кўтариб бормаган жойимиз қолмади. Ҳеч ким қулоқ солмайди. Энди Рашидовга чиқмоқчимиз.

— Ким билан гаплашаётганларингни билмайсизларми ҳали? — сўрадим улардан. — Шу киши Рашидов бўладилар.

—О, сизни бизга худо етказди! «Морж»лар Шароф акани ўраб олишди. Бири олиб, бири қўйиб аҳволни тушунтира кетишди.

— Ёзиб қўйинг. Боисжон, илтимос, — дедилар Шароф ака. — Узоғи билан икки ойдан кейин уларнинг илтимоси бажарилади.

Икки ойдан кейин чиндан ҳам волейбол майдончаси, ечиниш, дам олиш, душхоналари бўлган қурилиш ишлари ниҳоясига етди. «Морж»лар ташаккур айтиб адо қилишолмасди.

Шароф ака кейинчалик ҳам Тошкентнинг энг пастқам кўчаларидан юрайлик. Боисжон деб қолардилар. Қора сув канали, Циолковский кўчаси шундай сайрларнинг оқибатида тартибга келтирилган, асфальтланган эди.

Ғамхўрлик

ЭРТАЛАБ ишга келсам телефон жиринглади.

— Бир киши Рашидовни кўришим керак деяпти, — ахборот берди эшик оғаси бўлган миршаб.

Дарров пастга тушиб, ўша кишини хонамга бошлаб чиқдим.

— Э, ука, арз-ҳолини бошлади у. — Ўзим уруш фахрийсиман. Қариб, қувватдан кетганимдан кейин мени партия сафидан ўчириб, ишдан олишмоқчи. Адолат излаб келдим, укажон.

— Қаердан келдингиз?

— Самарқанд вилоятининг Пастдарғом районидан, — деди адолат талаб, — неча йиллардан бери тайёрлов идораларида ишлайман. Шунча йил айбсиз меҳнат қилувдим. Бугун камчиликларим топилиб қолди

Эртага иложи бўлса Шароф Рашидов билан учрашасиз, деб уни тинчлантирдим. Кечқурун Шароф акага шу ҳақда айтувдим:

— Эрталаб 10 да ҳузуримга олиб келинг, — дедилар. — Ветеранларни иззат қилишни ўрнига бу қанақаси бўлди яна.

Эрталаб уруш ветерани келди. Шароф аканинг қабулларида бўлди. Адолат тантана қилди: у партия сафида ҳам, ўзининг қадрдон ишида ҳам қолди.

Сарой—мерос

КЕЙИНГИ йилларда Тошкентда учта катта қурилиш олиб борилди: «Халқлар дўстлиги» саройи, «Чорсу» меҳмонхонаси, бозор. Шароф ака бирор кун йўқ эдики, шу учала қурилишга келмаса. Ҳатто вақт топиб қурувчиларга қарашиб юборар, ғишт терардилар. Кейин «Чорсу» меҳмонхонасининг энг юқори қаватига чиқиб, бозор қурилишини кузатардилар. Жуда кўп бинолар, шу жумладан юқоридаги учта бинонинг ҳам пойдеворига авлодларга мактубни ўз қўллари билан қўйгандилар.

Қурилиш авж олган пайтда Тошкентга собиқ СССР ташқи савдо вазири Н. С. Патоличев ташриф буюрди. Ўзўзидан маълум, у қурилишларни бориб кўрди. Айниқса «Халқлар дўстлиги» саройи ўз маҳобати билан унинг ақлини шошириб қўйган эди.

— Шарофжон, — деди у ҳаяжонини босолмай. — Ушбу олий қасрни яхшилаб битиринг. Келгусида ўзбек халқига ажойиб мерос бўлиб қолади. Ичидаги жами жиҳозларини топиб беришни мен зиммамга оламан.

— Хорижникидан бўладими, Николай Семёнович? — сўради Шароф ака.

— Хорижникидан бўлади, — деди Патоличев.

Ўша мерос сарой ҳозир Тошкентимизга кўрк бўлиб турибди.

Эзгу орзу

МУРУНТОВНИ кўриб, қайтиб келаётган эдик. Шароф аканинг бунақа чуқур ўйга чўмадиган одатлари йўқ эди. Бир нима деб сўрашга ийманамиз. Бир маҳал менга ўгрилиб гап қотдилар:

— Боисжон, агар Ўзбекистонимиз мустақил бўлганида остонамиз олтиндан бўлиб кетарди-я!

Бугун Шароф Рашидовнинг шу эзгу орзуси амалга ошганини, юртимиз мустақил бўлганини кўриш насиб этганидан бениҳоя хурсандман. Энди иккинчи орзулари — тезроқ бой-бадавлат бўлиб кетсак кошки эди!

●

БОИС ака юрагида бор гапларни тўлиб-тошиб сўзлади. Шароф аканинг чет эллардаги сафарлари: «Вена балети»га ташриф, Жазоирдаги учрашувлар... «Учрашувларда нима гап бўлган эди?» деб сўровдим, Боис ака елка қисдилар:

— Билмадим, биз олий даражадаги учрашувларда иштирок этмасдик. Раҳбарлар якка, ҳоли суҳбатлашишарди.

Боис ака Ким Ир Сен билан бўлган воқеани ҳаяжон билан сўзладилар. Собиқ СССР Олий Кенгаши делегациясига раҳбар бўлиб борган Шароф Рашидовни Корея Меҳнат Партиясининг раиси, корейс халқининг доҳийси Ким Ир Сен бор-йўғи... 20 дақиқага қабул қилишини эълон қилади. Суҳбат эса... уч соату 20 дақиқа давом этди! Бу Бу ҳам Шароф Рашидовнинг нотиқлик, муомала санъати бобида қанчалар камолга етганига мисол эмасми?

Шароф ака ҳатто, туғилган кунларида ҳам гулдан бошқа совға қабул қилмаган эканлар. У кишининг одатлари шундай бўлган: икки оғиз ширин сўз кифоя. Шароф аканинг яна бир хислати қабристонларга катта эътибор берар эканлар. У ер обод, кўкаламзор жой бўлишини қайта-қайта таъкидлар эканлар.

— Ҳаммамизнинг келадиган жойимиз шу ер, Боисжон, — дер эканлар. — Одам деган ўз уйини обод, озода тутиши керак.

Юқоридаги ёзувлар бадиий асарликка даъво қилмайди, асло. Улар Шароф Рашидовнинг ҳаёт дорилфунунида ўқиган, ўқиган Боис Эргашевнинг олган сабоқларидан бир шингили холос...

Темур УБАЙДУЛЛО.

⊙ СУРАТДА: Шароф Рашидов уруш фахрийлари даврасида.

* Фан уфқлари

Ер остидаги «қозон»

КЕЙИНГИ йилларда олиб борилган тадқиқотлар шуни кўрсатадики, тропик денгизлардаги сув юзасида ҳарорат 25—30 даража бўлса, 50—100 метр чуқурликда эса ҳарорат 4—7 даражага тенг экан. Шунингдек Ернинг қаттиқ қатламида кўпгина иссиқлик манбалари йиғилган бўлиб, у ҳам тенг тарқалган эмас. Чунки Ернинг ичкарисига қараб ҳар 100 метр чуқурликда ҳарорат 3 даражага ошиб боради. Шуни айтиш ўринлики, бу ошиб бориш даражаси Ернинг фақатгина 3—4 километрлик чуқурликларидагина ўрганилган холос. Агар биз бу ўсишни Ер ўзагига қадар ҳисобласак, у ердаги ҳарорат 200000 даражага етиши керак эди. Лекин ҳозирги замон фан маълумотларига кўра 2000—3000 километр чуқурликдаги Ер ҳарорати 4000 даражадан, Ер марказида эса 2500—3000 даражадан ошмас экан. Агар биз Ер вазнининг ўртача ҳароратини 2000 даражага тенг деб олганимизда ҳам унинг ичкарисида жуда кўп ҳарорат манбаи борлигига ишонишимиз мумкин. Ундан 2,23 1023 киловатт соат қувват олса бўлади. Бу эса бутун дунёда бир йилда ишлатиладиган қувватдан 10 баробар ошиқдир.

Ҳозирги кунда ҳам Ер ҳароратидан унумли фойдаланиш яхши йўлга қўйилгани йўқ. Бунинг асосий сабабларидан бири Ер ичкарисидан келадиган ҳарорат оқимининг зичлиги 1 квадрат метр ер сатҳига нисбатан жуда ҳам тарқоқлигидир. Масалан: Волга ГЭСининг қувватига тенг бўлган қувватни 20 000 квадрат метр ер сатҳидан тўплашга тўғри келади. Шунинг учун ҳам кундалик ҳаётимизда ҳозирча ер ҳарорати унинг табиий ҳолатда йиғилган жойлари — иссиқ булоқлар, қайнар сув — гайзерлар, ер остида йиғилган иссиқ сув ҳавзаларидагина фойдаланиб келинмоқда. Аниқ маълумотларга кўра Ер ичкарисидан чиқиб келаётган иссиқ сувлар бир йўла 11.610 12 киловатт соат қувват олиб чиқар экан. Ана шунча қувват вулқонлар ёрдамида ҳам ажралиб туради. Зилзилалар эса аксинча, тупроқ қатламининг силжиши қувват сарф қилишга олиб келади.

Тарихга бир назар ташласак, ер иссиқлигидан инсонлар қадим замонлардан бери фойдаланиб келаётганликларига ишонч ҳосил қиламиз. Масалан: Юлий Цезарь ўз замонасида иссиқ булоқ сувларини ҳаммомларга юбориш йўли билан фойдаланган. Ҳозир эса бу сувлардан ҳаммомлар, иссиқхоналарда, турли ишлаб чиқариш жараёнларида кераклигича ишлатилмоқда. Музликлар мамлакати, совуқ иқлимли Исландияда иссиқ сувлар билан қишлоқ хўжалик экинлари суғорилади, натижада ҳосил тез пишади.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида ҳозирги кунгача 50 га яқин ер ости илиқ ва иссиқ сув ҳавзалари борлиги аниқланган. Шулар қаторида Ғарбий Сибирь ҳавзасининг майдони 2000 квадрат километрга тенг бўлиб, ҳарорати 100 даражадан ошади. Бу қувват ўз навбатида 5—10 миллион киловаттли электростанцияни юргиза олади, демакдир. Ана шу сувларнинг энг катта заҳиралари Камчатка, Куриль оролларида, Чукотка, Челекен, Сихотэ — Олинь, Саян, Ўрта Осиё ва Кавказда жойлашган. Бу жойларда топилган ер ости иссиқ сувлари ҳисобига 60 та шаҳар ва 100 та районда суғориш ва иситиш имконияти мавжуд. Ўрта Осиёда айниқса, Ўзбекистон ва Тожикистонда топилган иссиқ сув ёрдамида уйлар, ҳаммом ва касалхоналар иситилмоқда, улардан тиббий мақсадда ҳам фойдаланиляпти. Тожикистондаги «Оби Гарм» (иссиқ сув) даволовчи сув сифатида катта шуҳрат топган.

Маълумки, Ер ости иссиқлигидан фойдаланиш имконияти фан-техниканинг ривожланиши билан тобора ўсиб боради. Масалан, бир гуруҳ олимларнинг фикрича ер ости «қозонида» сув буғлатиб, ундан ажралган қувватдан халқ хўжалигининг турли тармоқларида фойдаланиш мумкин. Уларнинг режасига кўра иссиқ булоқлар нисбатан кўпроқ жойлашган ерларнинг марказида пармалаш қудуғи қазиб, унинг атрофида 10—100 километр масофада яна бир неча қудуқлар қазилади. Марказий қудуқдан юқори босим орқали юборилган совуқ сув иссиқ қатламларда — «қозонда» ва атрофдаги қудуқлардан ташқарига иссиқ буғ ҳолатида чиқарилади. Натижада ундан турли мақсадларда фойдаланиш имконияти туғилади.

Мирмажид ЗОКИРОВ,
геология-минералогия фанлари доктори, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган геолог.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Гепфнер Александр Оскарович — Ўзбекистон Республикаси Монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазирлигининг 93-махсус трестининг кран машинисти

Гришаев Геннадий Михайлович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг электр пайвандчиси

Гунагин Александр Николаевич — 93-махсус трестнинг Тошкентдаги «Энергомонтаж» монтаж бошқармаси электр пайвандчиларининг бригадири

Давлетов Тасболит Дошанович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг кран машинисти

Жабборов Шуҳрат Асилович — Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги асбоб-ускуналарни комплектлаш Бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Жалилов Олимжон Халопович — «Тожикнефть» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Нефтеобод бурғулаш ишлари бошқармаси цементлаш агрегатининг моторчи-ишчиси

Домахин Валерий Васильевич — «СредазНИПИнефть» институтининг бош муҳандиси

Дьяченко Виктор Григорьевич — «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош муҳандиси, Тошкент шаҳри

Жаров Николай Иванович — 93-махсус трестнинг Тошкентдаги «Энергомонтаж» монтаж бошқармаси монтажчиларининг бригадири

Зокиров Загртин Фахартдинович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг ҳайдовчиси, Тошкент шаҳри

Иваненко Виктор Афанасьевич — «Узконтракторг» раисининг ўринбосари

Идрисов Валерий Минжаевич — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг экскаватор машинисти

Исломов Эргаш Холтоевич — Ўрта Осиё ишчилар таъминоти савдо-ишлаб чиқариш бирлашмасининг 10-ишчилар таъминоти бўлимининг ошпази

Исмоилов Беюккиши Ашраф ўғли — 93-махсус трест бошқарувчисининг ўринбосари, Тошкент шаҳри

Исмоилов Ирисмат — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг 1-қурилиш бошқармасининг бошлиғи

Исматуллаев Назирулла Нуриллаевич «Тошкент юк транспорти» акционерлик жамиятининг 2505-автоколоннаси бошлиғи

Каль Владимир Емельянович — В. П. Чкалов номли Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош муҳандиси

Қосимов Баҳром Акромович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг қувурларни қўйиш крани машинисти

Ким Ревмир Петрович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмаси ишлаб чиқариш бўлими бошлиғининг ўринбосари

Ким Станислав Валентинович — 93-махсус трестнинг Чирчиқдаги «Промтехмонтаж» монтаж бошқармасининг бош муҳандиси

Кондратенко Валерий Петрович — «Ўзбекнефть» бирлашмаси технология транспорти ва махсус техника бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Конюхов Владимир Григорьевич — Ўзбекистон Республикаси табиатни муҳофаза қилиш Давлат комитети раисининг ўринбосари

Кравченко Владимир Александрович — Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирининг ўринбосари

Краснов Николай Иванович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг қувурларни қўйиш крани машинисти

Красноусов Борис Андреевич — «Гипростроймост» институтининг Тошкент бўлими бош мутахассиси

Кремер Вячеслав Яковлевич — Ўзбекистон Республикаси алоқа вазирлиги радио алоқаси, радиоэшиттириш ва телевидение Республика бирлашмасининг бош муҳандиси

Крутяков Сергей Васильевич — Фуқаролар мудофааси бўйича ходим.

Қўлдошев Абдулла Ҳамидуллаевич — Ўзбекистон Республикаси ИИВ Ёнғиндан муҳофаза қилиш Бошқармасининг ўт ўчириш раҳбарининг катта ёрдамчиси

Қурбонов Умар Алибекович — «Узводстройкомплект» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бошлиғи

Курличенко Владимир Иванович — Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлигининг катта зобити

Ледяев Геннадий Васильевич — 93-махсус трестнинг механизациялаш бошқармасининг ҳайдовчиси

Макеенков Александр Дмитриевич — 7-«кўприклар қуриш» трестининг 13-кўприклар отрядининг газ-электр пайвандчиси

Мирзаев Мақсуд Муҳаммаджонович — Ўзбекистон Республикаси Энергетика вазирлиги материал техника таъминоти Бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Мордвинов Эраст Николаевич — «Ўзбекнефть» бирлашмасининг бўлим бошлиғи

Мўминов Ёқуб Турғунович — Ўзбекистон Республикаси Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш Давлат комитетининг раиси

Мурзин Фамур Шагиевич — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг трактор машинисти, Тошкент шаҳри.

Некрасов Михаил Лукьянович — Грозний ҳарбийлаштирилган қисмининг бошлиғи

Неруш Василий Николаевич — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг прораби

Нечунаев Владимир Константинович — «Тошэкс» ишлаб чиқариш бирлашмасининг токари

Ни Викентий Михайлович — Ўзбекистон Республикаси ИИВ Жамоат тартибини сақлаш бошқармасининг катта инспектори.

Никитин Борис Александрович — «Роснефтегаз» Россия Давлат нефть-газ корпорациясининг вице-президенти

Новиков Евгений Николаевич — Ўзбекистон Республикаси ИИВ Ёнғиндан муҳофаза қилиш Бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Норгитов Иркин Норсодиқович — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг ўринбосари

Пак Юрий Семёнович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» автомобиль транспорти ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош муҳандиси

Панова Надежда Семёновна — «Ўзбекнефть» бирлашмаси «Тошкент» участкаси халқаро телефон алоқасининг телефонисткаси

Панченко Галина Николаевна — «Ўзбекнефть» бирлашмаси «Тошкент» участкаси халқаро телефон алоқасининг телефонисткаси

Першин Рэм Георгиевич — «Узкомплектоборудование» республика бирлашмасининг бошлиғи, Тошкент шаҳри

Примқулов Қобил Амирқулович — «Тошкент шаҳар юк транспорти» акционерлик жамиятининг 2505-автоколоннаси 2-отрядининг бошлиғи

Пронькин Александр Иванович — 7-«Кўприклар қуриш» трестининг механизациялаштириш Бошқармасининг участка бошлиғи

Пўлатов Раҳимжон Тожибоевич — «Тошкент шаҳар юк транспорти» акционерлик жамиятининг 2505-автоколоннаси ҳайдовчиси

Расулов Сафи Расулович — «Ўзбекистон қурилиш таъминоти» тижорат-воситачилик ишлаб чиқариш фирмасининг бош директори

Расулов Шоҳид Рашидович — «Средазтепломонтаж» трестининг ижара корхонаси бошқарувчиси

Раҳимов Акбархўжа Комилович — Ўзбекистон Республикаси Геология ва минерал ресурслар Давлат комитети раисининг ўринбосари

Раҳимов Тошпўлат Каримович — Ўзбекистон Республикаси ИИВ ДАН Бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Раҳмонов Абдувоҳид Васиевич — нефть ва газ саноатида ишларни хавф-хатарсиз олиб борилишини назорат қилиш бўйича вилоятлараро инспекциянинг бошлиғи

Раҳматов Ниғматилла Иззатуллаевич — Ўзбекистон Республикаси Давлат сув иншоотлари қурилиши комитети раисининг ўринбосари

Раҳматуллаев Забихулла — «Узмашоптторг» республика бирлашмасининг бўлим бошлиғи

Рашидов Абдушукур Ҳакимович — «Ўзбекнефть» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари — бош геолог

Собиров Шавкат Аминович — «Ўзбекбирлашув» бошқаруви раисининг ўринбосари

Сабуркин Владимир Васильевич — 93-махсус трестнинг Чирчиқдаги механизациялаштириш бошқармасининг кран машинисти

Садовский Валерий Владимирович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг махсус бошқармаси ташқи қувурлар йўлининг монтажчи-ишчиси

Содибеков Унгар Жаппарович — Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг ижтимоий ривожланиш, фан ва маданият бўлимининг катта эксперти

Содиқов Воҳид Содиқович — «Ўзбекгазқурилиш» 1-трестининг бошқарувчиси, Тошкент шаҳри

Содиқов Талъат Харисович — 93-махсус трестнинг Чирчиқдаги «Промтехмонтаж» монтаж бошқармасининг катта прораби

Солиев Илҳомжон Мадраҳимович — «Ўзбекбургаз» трестининг бурғулаш ишлари Ўрта Осиё Бошқармаси цементлаш агрегатининг ҳайдовчи-моторчиси.

Сарбаш Виталий Антонович — 93-махсус трестнинг Тошкентдаги «Энергомонтаж» монтаж бошқармасининг мастери

Сиддиқов Абдуғани Сиддиқович — — Ўзбекистон Республикаси Қурилиш министрлиги транспорт бошқармасининг бошлиғи

Сиддиқов Рафқат Фуатович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмаси 7-махсуслаштирилган бошқармаси бошлиғининг ўринбосари

Тоғайалиев Абдунаби — «Ўзбекалоқаинвест» концернининг раиси

Тарасов Василий Викторович — 7-«Кўприклар қуриш» трестининг механизациялаш Бошқармаси автокрани машинисти

Тимошинов Владимир Семёнович — Туркистон Ҳарбий округининг ҳарбий ходими

Ўринбоев Шаробиддин Насриддинович — Ўзбекистон Республикаси Мудофаа ишлари вазирлиги Фуқаролар мудофааси ва фавқулодда ҳодисалар бошқармасининг бошлиғи

Учуваткин Пётр Петрович — 93-махсус трестнинг Чирчиқдаги «Промтехмонтаж» монтаж бошқармаси монтажчиларининг бригадири

Фархудинов Науфал Фархудинович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмаси 7-махсуслаштирилган бошқармасининг экскаватор машинисти

Ҳожиматов Ҳабибулла Рашидович — Ўзбекистон Республикаси ИИВ ходими.

Ҳайдаров Авазбек Йигиталиевич — «Ўзбекбургаз» тресті бурғулаш ишлари Ўрта Осиё бошқармасининг цементлаш агрегатининг ҳайдовчи моторчиси

Ҳошимов Мирза-Аҳмад — «Средазгазпром» бирлашмаси бош директорининг ўринбосари

Храмцов Николай Евгеньевич — Туркистон ҳарбий округининг ҳарбий ходими

Хритов Сергей Михайлович — Ўзбекистон Республикаси ИИВ Ёнғиндан муҳофаза қилиш Бошқармасининг ҳарбийлаштирилган ёнғиндан муҳофаза отряди бошлиғининг ўринбосари

Цимоданов Константин Анатольевич — «Уззлектромонтаж» трестининг бошқарувчиси

Цуцкарев Владимир Константинович — Ўзбекистон Республикаси Монтаж ва махсус қурилиш ишлари вазирининг ўринбосари

Чекмарев Анатолий Александрович — Ставрополь ҳарбийлаштирилган отрядининг бўлим командири

Чернов Вячеслав Фёдорович — Тошкент вилоят ижроия комитети ИИБ Ёнғиндан муҳофаза техникаси ва алоқа воситалари бўлими бошлиғининг ўринбосари

Чуприн Евгений Иванович — «Подъёмник» ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори

Чурсин Геннадий Константинович — «Узсельэлектрострой» 1-трестининг бош муҳандиси

Шамсиев Ҳамидулла — «Тошкент шаҳар юк транспорти» акционерлик жамияти 2505-автоколоннасининг ҳайдовчиси

Эрматов Нормат — Ўрта Осиё темир йўллар бошлиғининг биринчи ўринбосари

Эшмуротов Тожибой — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмасининг 1-қурилиш бошқармаси қувурлар қўйиш кранининг машинисти

Йўлдошев Расул Баҳромович — «Ўрта Осиё нефть-газ қурилиши» бирлашмаси 6-махсуслаштирилган бошқармасининг бош муҳандиси

Ёқубов Атҳам Ҳасанович — Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги ёнғиндан муҳофаза қилиш Бошқармасининг бошлиғи

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

И. КАРИМОВ.

**Тошкент шаҳри,
1992 йил 14 июнь.**

** Тил ҳақидаги Қонун қандай бажарилмоқда?*

МАЪНАВИЯТИМИЗ АСОСИ

МЕН тилшунос бўлмасам ҳам ўзимни бу ишга даҳлдор деб ҳисоблайман. Чунки, кўп йиллардан буён таржима ҳамда геология фани соҳаларида луғат тузиш билан шуғулланаман. Табиийки, атамаларни қўллаш, янгиликларни қабул қилишда маълум қийинчиликларга дуч келяпман.

Тилимиз, унинг муаммолари, ўзбек тилида иш юритишга ўтиш муносабати билан пайдо бўлаётган жумбоқлар, хусусан атамалар масаласида радио, телевидение ва матбуотда талайгина фикрлар билдирилди. Бу борада тилшунос олимларимиз, мутахассислар, ёзувчилар, олий ўқув юртлари домлаларининг қўшган ҳиссаси салмоқли, албатта. Бироқ бунда умумийлик, уйғунлик, тилимиз равнақи, гўзаллиги, мусаффолиги учун интилиш бўйича ҳамфикрлилик сезилмаяпти. Бу даъвомизни асосли равишда исботлаб беришга ҳаракат қиламиз, албатта.

Аввало шуни айтиш керакки, турк тили асосида шаклланган ўзбек тили, унинг бойлиги, нозиклиги, ўткирлиги, аскиябоплиги ва бошқа бир қатор хусусиятлари унинг нақадар бой эканлигидан, қолаверса, ўзбек халқи маданиятининг юксаклигидан далолат беради. Зеро, тилимиз — маънавиятимиз асоси. Истеъдодли драматург ва публицист Абдуқаҳҳор Иброҳимов айтганидек «Тил — тақдир демак», «Тил — тарих кўзгуси, тарих эса тил кўзгуси», «Тилнинг тириклиги — халқнинг мавжудлиги».

Модомики шундай экан, тил масалаларига — унинг шаклланиши, ривожланиши, миллийлиги, лўндалиги ва ниҳоят қонун доирасида бўлиши кабиларга муҳим аҳамият бериш керак. Тилнинг яна бир жиҳати — турли миллат халқларини яқинлаштирувчи, дўстлаштирувчи буюк омил, миллатлар орасидаги кўприкдир. Биз бу фикрларни атайин айтмоқдамиз, атайин таъкидламоқдамиз. Чунки дард зўрайиб кетган кўринади. Уни даволашга эса анчагина куч, жасорат, фидокорона меҳнат қилиш лозимга ўхшайди. Биз кўтараётган масалалардан бири синонимлар ҳақида. У атамаларнинг шаклланиши, қўлланиши, муомалага киритилиш ва муомаладан чиқарилиш зарурати билан боғлиқ. Шунинг учун бу соҳадаги фикр ва мулоҳазаларимизни билдиришдан олдин синоним тушунчасини аниқлаб олишни лозим топдик. Қўлимизда «Наука» нашриётининг Ленинград бўлимида 1977 йилда нашр этилган «Словарь синонимов», яъни «Синонимлар луғати» китоби. У собиқ Иттифоқ Фанлар академиясининг рус тили институти томонидан аниқлагич қўлланма тарзида тайёрланган. Унда шундай деб ёзилган: «Синонимлар — бир ва айнан шу тушунчани англатадиган, демак маъноси бўйича тенгдош ёки бир-бирига жуда яқин сўзлар». Маълумки, синонимлар барча тилларда мавжуд, демак, таъриф ҳам барча тилдаги синонимлар учун тил қоидалари нуқтаи назаридан ягонадир. Буни аниқлаб олиш ҳозир жуда муҳим. Чунки бир хил маънони билдирадиган икки ва ундан ортиқ сўзлар, агар улар турли тиллардан «қабул» қилинган ёхуд «ўзлаштирилган» бўлса, синоним бўла олмайди! Қуйида келтириладиган эътирозларимизнинг таянч ўзаги ана шунда. Мазкур қоидага кўра, масалан, **хайр** сўзининг синонимлари қуйидагилардир: **кўришгунча, яхши қолинг, омон бўлинг, яхшилик бўлсин, узр, омад ёр бўлсин** ва ҳоказо.

Энди асосий мақсадга ўтсак ҳам бўлади. Маълумки, ўзбек тилининг ёзуви бир неча бор ўзгариб кетди. Бу эса сўзсиз тилга, унинг сўз бойлигига салбий таъсир кўрсатди. Буни тасаввур этиш учун икки жилдлик «Русча-ўзбекча луғат»ни варақлаб чиқиш кифоя (Тошкент, 1983 й.) Луғатда келтирилган қуйидаги русча сўзлар ва уларнинг ўзбекча муқобиллари ҳеч кимни ҳайрон қолдирмайди: **химия—кимё; агрессия — тажовуз, босқинчилик; администратор — маъмур, бошқарувчи, актив— фаол; аморальний — ахлоқсиз; аналог — ўхшаш, ўхшаши; анализ — таҳлил; анемия—камқонлик: арбитр—ҳакам; аптека—дорихона, совет—кенгаш; социал—ижтимоий экономика—иқтисод; иқтисодиёт; философия—фалсафа; план—режа; библиотека—кутубхона: критерий—мезон; кризис—танглик; тема—мавзу; темп—суръат, температура—ҳарорат, том—жилд** ва ҳоказо. Лекин луғатда уларнинг ўзбекча муқобиллари билан бирга ёнма-ён русча сўзлар яна айнан, такрорий равишда бамисоли синоним кўринишида келтирилганига тушуниш қийин. Бу нима? Тилимизни бойитиш усулими ёки уни ғариб қилишга интилишми? Келинг, яхшиси бунинг сабабини ўтмиш билан боғлаб кўяқолайлик. Тилимизнинг мусаффолигига путур етказадиган бундай қўпол хатоликлар оқибатида ҳозирги вақтда ўзбекларнинг ўзи оддий сўзлашувда русча-ўзбекча сўзларни, ҳатто бошқа тиллардаги сўзларни қориштириб қўллаяптилар. Кўпчиликни ҳайратлантирадиган яна бир нарса шуки, ҳатто етук ўзбек санъаткорларидан тортиб мутахассис, олимларгача «ойнаи жаҳон»дан ўз ҳамкасблари ҳақида гапиришса ёки бир асар ҳақида фикр юритишса русча ёхуд қандайдир чет тилдаги сўзларни ишлатишади. Ваҳоланки, улар асосан фақат ўзбек тилида мутолаа қилишади, турли-туман хулқ, одоб-ахлоқ доирасидаги кишилар қиёфасини саҳнада жонлантиришади, ўзбек тилида мақолалар, рисолалар ёзишади, таълим беришади. Бундай камчиликлар баъзан бадиий асарларда ҳам учраб туради. Махсус иш юритишда, фаннинг маълум бир соҳаси бўйича нутқ сўзлаш ёки савол-жавоб муомаласида, колхозчи ёки ишчи нутқида турли тиллардаги сўзларнинг аралаш-қуралаш ишлатилишида ҳам маълум даражада мазкур луғатнинг «ҳиссаси» бўлса керак. Чунки ўзбекчасини русчасидан фарқи йўқ деб русчаси ишлатила берилган кўринади.

Луғатда бундай хатоликларга йўл қўйилганлигининг боиси нимада? Бу бизга номаълум. Уни яратганлар билишса ажаб эмас. Лекин бизга, шу нарса равшанки, кейинги 30—40 йил мобайнида барча муваффақиятимизни, яхши билимли мутахассис бўлишдан тортиб, то катта амалдорлик курсиларини эгаллашгача бўлган орзу йўлларини рус тилини мустаҳкам билиш билан боғлаб келдик. Тил билиш муҳимлиги, зарурлиги маданиятлилик кўрсаткичи эканлиги ва шу кабилар ҳозирги кунда ҳамма учун тушунарли. Хатоимиз шундаки, биз ўз тилимизни иккинчи ўринга суриб қўйдик: уйда, кўчада, гап гаштакда, боғчада, мактабда, ўқув юртлари-ю, иш жойларида рус тилида сўзлашишни расм қилдик. Энди эса ўзимиз ҳайрон бўлиб ўтирибмиз. Гапнинг очиғини айтганда, ҳозир идораларда, раҳбариятда, ҳамма ишхоналарда ўзбек тилида иш юритишга ўта олмай қийналаётганимиз боиси ҳам ана шунда, таъбир жоиз бўлса, тилимизда экологик ўткир вазиятнинг шаклланганида.

Бу гапларни аслида таъкидлаб ўтмасак ҳам бўлар эди. Афсуски, матбуот, радио ва телевидение материалларида бир хил маънодаги, лекин турли тиллардаги (аксарият русча-ўзбекча) сўзлар аралашига ишлатилиши бизни ташвишлантиряпти. Бунга мақола бошида келтирилган сўзлар яққол мисол бўла олади. Қизиғи шундаки, биз астойдил чин дилдан ҳурмат қиладиган тилшунос олимларимиз бундан икки ярим йил олдин шундай англашилмовчиликлар олдини олиш ўрнига турли тилдаги, лекин бир хил маъноли сўзларни аралашига синоним тарзида ишлатаверишни лозим деб эҳтиётсизлик қилишди. Эмишки, ҳозирча русча-ўзбекча атамалар баравар ишлатаверилса, кейинчалик улар сараланиб қолармиш. Уларнинг фикрича, бир қатор русча атамаларни ўзбек тилидан сунъий равишда сиқиб чиқарилиши халқни чалғитишга олиб келади ва улардан синоним тарзида фойдаланиш мақсадга мувофиқ. Биз бу ўринда атамаларнинг русчаси ёки ўзбекчаси ишлатилсин демоқчи эмасмиз. Лекин тил қонунига амал қиладиган бўлсак, синоним сўзининг мақоламиз бошида келтирилган таърифига асосан мазкур русча-ўзбекча (совет—кенгаш, ноҳия—район) атамалар синоним вазифасини ўтай олмаслиги исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат эканини қайд қилиб ўтмоқчимиз, холос.

Қисқаси, бу борада бизнинг қатъий фикримиз шуки, ўзбек тилининг ақл-идрок тили эканини унутмаслик, унинг софлиги; гўзаллиги, маъноси, қолаверса, равонлигига путур етказмаслик керак.

Яна бир гап: мен ўз соҳам бўйича луғат тузиш ёки китоб ёзиш, таржима билан машғулман. Бизда ҳам регион, область, район, зона каби бир қатор атамалар қўлланади. Хўш, мазкур атамаларни ўзбек тилида ёзиш учун масалан, район-ноҳия-тумандан қай бирини танлашим керак?! Хуллас, боши берк кўчадан чиқишимиз, жумладан синонимлардан фойдаланганда ҳам турли тилдаги сўзлардан синоним «ясаб» эмас, балки ўзбек тилидаги синонимлардан фойдаланиш керак. Умуман айтганда, биз кўтарган масаланинг ҳал қилиниши билан турли вазирликлар ва маҳкамалар ўртасидаги расмий хатхабарларда у ёки бу атамани қўллаш борасида чалкашликлар ва чалкаш тушунчалар барҳам топади. Шу билан бирга идоралардаги таржимонларга қулайлик туғилади, таржимонларнинг, радио, телевидение журналистларининг, нашриётлар, газета ва журналлар таҳририятлари ишида атамаларни аралаш-қуралаш ишлатишга чек қўйилади.

Яна бир масала. Сўнгги пайтларда тилшунос ва бошқа мутахассис олимларимиз ўзбек тили имлосини лотин ва араб имлосига ўтказишни асослаб бермоқдалар, бу ҳақда ҳам анчагина мақолалар эълон қилинди. Биз бу борада уларга эътироз билдирмоқчи ёки ҳозирги аҳволда қолдирилишини талаб қилмоқчи эмасмиз. Лекин масаланинг бир нозик томони бор. Буни айтиш керак деб ҳисоблаймиз. Гап шундаки, имлони ўзгартириш мураккаб, кўп маблағ ва вақт талаб қиладиган мушкул иш. Устига-устак уни дабдурустдан Олий Кенгаш ёки сессия қарори билан амалга ошириш мумкин эмас. Сабаби, одамлардаги тарафкашлик касали кўнгилсиз ҳолларга олиб келиши кўпчиликка равшан. Шунинг учун референдум ўтказиб, халқнинг ягона ҳамда қатъий қарорини инобатга олиш маъқул бўлса керак.

Ва, ниҳоят, сўнгги иккита таклиф: энг кўп ишлатиладиган сўзлар ва атамалар рўйхатини имкони борича тезроқ нашрдан чиқариш; ўзбек тилида иш юритадиган котибалар, машинкада ёза оладиган стенографист мутахассислар, муҳосиблар ва кадрлар бўлимида ишлайдиган мутахассислар тайёрлашга алоҳида эътибор бериш шарт. Мазкур таклифларнинг амалга ошиши ўзбек тилида — давлат тилида иш юритишга ўтишни тезлаштиришга хизмат қилади.

Ғафур РАШИДОВ,
Ўрта Осиё геология ва минерал хом ашё илмий-текшириш илмгоҳи Давлат тилини жорий этиш шўъбасининг мудири, геология-минералогия фанлари номзоди.

КЎЗИ ОЖИЗЛАРНИ БИРЛАШТИРИБ

БУНДАН 60 йил муқаддам Ўзбекистон кўзи ожизлар жамиятини тузиш, унинг биринчи қурултойини чақириш учун Қудрат ака Примқулов бошчилигидаги кўзи ожизлар Тошкентдаги Асака кўчасига тўпланган эдилар. Ўша давр учун кичик воқеа бўлиб туюлган бу ташаббус улкан ҳаракатга айланди, ногиронларни бахт-саодат сари етаклади.

Ўтган йиллар мобайнида жамият хўжалик, иқтисодий ва молиявий жиҳатдан мустаҳкамланди. Марказий бошқарув ҳозирги кунда I ва II гуруҳ кўзи ожиз ногиронларни бирлаштирган 214 бошланғич ташкилотга раҳбарлик қилмоқда. 7 мингдан ортиқ киши фойдали меҳнатга жалб қилинди. Фаоллар Тошкент, Самарқанд, Бухоро каби йирик шаҳарларда ҳунармандчилик цехлари, кичик-кичик устахоналар очиб, амалий ишларни бошлаб юбордилар. Оддий чўтка, арқон, бўйра каби илк маҳсулотлар кўпчилик эътиборини ўзига тортди. Энг муҳими, кўзи ожизларнинг ишлай олишига ҳукуматимиз ишонди. Шу тариқа дастлабки цехлар, кооперациялар, ёрдам кассалари, билим ўчоқлари, ташкилий бюро юзага келди. Рельеф нуқтали Брайль системасидаги ўзбекча алифбонинг ихтиро этилиши эса ногиронлар ҳам илм нуридан баҳраманд бўлишларида катта аҳамият касб этди.

Марказий бошқарувнинг мақсади битта. У ҳам бўлса кўзи ожизларни иш билан таъминлаш, уларга замонавий корхоналар, турар жой бинолари, маданият уйлари, мактаб-интернатлар, болалар боғчаси, кутубхоналар қуриб бериш ва бошқа қулайликлар яратишдан иборат. Бундай вазифа шараф билан бажарилмоқда. Бугунги кунда пойтахтимиз ва бошқа вилоятларда кўзи ожизлар меҳнат қилаётган 56 корхона ҳамда жойлардаги фирмалар фаолият кўрсатмоқда. Жамоалар тўйга тўёна билан келиб, шу йилнинг 5 ойи давомида 186 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқардилар.

— Шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, эндиликда кўзи ожизлардан олимлар, мусаввирлар, фахримиз бўлган етук кишилар етишиб чиқди, — деди тантанада маъруза қилган Ўзбекистон кўзи ожизлар жамиятининг раиси И. Усубжонов. — Улар орасида шундай иродали кишилар борки, радио, телевизорни қисмларга бўлиб, ўзлари тузатиб оладилар. Ҳатто эшикка мураккаб инглиз қулфларини ўрнатишади. Мутлақо кўзи ожиз Михаил Макаров ясаган ажойиб ҳайкаллар айни пайтда музейларни безаб турибди. Кўзи ожиз А. Зотов лойиҳалаш илмгоҳининг бош меъморидир. Унинг лойиҳаси асосида Ангрен шаҳри бунёд этилди. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Янгийўл шаҳридаги юрак-асаб хасталиклари санаторийсида ўтказилган айём иштирокчилари «Зангиота» қабристонига бориб, жамият асосчиси Қудрат Примқуловнинг қабрини зиёрат қилдилар. Йиғилишга ташриф буюрган Қозоғистон кўзи ожизлар жамияти раисининг ўринбосари Куаниш Саликов сўз олиб, шундай деди:

— Республикамизда истиқомат қилаётган 35 минг нафар кўзи ожизлар ва шахсан ўз номимдан қутлуғ тўй билан муборакбод этаман. Икки кун давом этган тантаналарда иштирок этиб шу нарсага амин бўлдимки, жамият ишини ташкил этишда сизлардан ўрнак олишимиз керак экан.

Озарбайжон кўзи ожизлар жамиятининг раиси Зийналов Ориф Аббос ўғли, Хитой Халқ Республикаси ногиронлари жамиятининг раиси Бо Мин Хай эса ўзаро тажриба алмашиб, ҳамкорлик қилишга чақирдилар.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси ижтимоий таъминот вазири Санобар Хўжаева, Ўзбекистон миллий Қизил Ярим Ой жамиятининг раиси Ўктам Толиповалар иштирок этишди.

Шавкат САЪДИЕВ.

СУРАТЛАРДА: тантанадан лавҳалар.
Сайдали Султонов суратлари.

** Мовароуннаҳрнинг қадим шаҳарлари*

СЎЗЛА, ДЕҲИСТОН

— Деҳистон, сен Моварауннаҳрдаги энг йирик иқтисодий, савдо-ҳунармандчилик ва маданият ўчоқларидан ҳисобланган экансан. Жанубий-ғарбий Туркманистоннинг чиройига чирой қўшиб қад ростлаган экансану, IX—XIV асрлар юзини кўрган экансан. Сўзлагин менга, Деҳистон сўзлагин бугун...

Қулоғимга элас-элас чекилган оҳлару шивирлар келади. Беҳолу бемажолу нолон шивирлар...

— Мен энг улуғ, энг катта шаҳар эдим. Майдоним йигирма гектар келар эди. Ҳудудимда ўнлаб карвонсаройлар бор эди. Бозор майдони қанчалар гавжум, боғ-роғларим қанчалар сўлим, ҳонақо, масжидларим улуғвор эди. Икки ҳалқадан иборат мудофаа деворларини айтмайсизми? Ёғийлар юрак ютиб яқин келолмас эдилар. Улар бугун йўқ. Уларни йиллар шамоли емирди. Фақат қолганлари икки минора, масжиднинг бир пештоқию ғиштлари, холос.

— Миноранг ҳақида ўқиганман, биламан. Уларнинг бири XI, иккинчиси XIII асрда тикланган экан. Масжид пештоқида эса Хоразмшоҳ Муҳаммаднинг номи ёзиғлиқ экан. Карвонсарой қолдиқларига қараб (уларнинг учтаси топилган) унинг XI—XII аср маҳсули деб айтмоқ мумкин. Ҳар бир карвонсаройда 80—120, ҳатто ундан ортиқ одам яшаши мумкин экан.

— Ён атрофимдаги шаҳарлар билан борди-келдим бор эди. Гурганж шундоқ ёнимда эди. Икки улуғ шаҳар деб номлашар эди бизларни. Савдо-сотиқ ишлари баравж эди. Карвоннинг кети узилмасди. Хитойдан Хуросону Марвга, Ғарбдан эса Хитойга сари туялар мардона одим ташлар эдилар. Буюк ипак йўли эди уларнинг йўллари.

— Деҳистон Мовароуннаҳр шаҳарлари бир шода маржон бўлса, сен энг кўркамисан. Тарих саҳифасида сен бўлмасанг у тарихми! Сўзлагил Деҳистон, сўзлагил аждодларим тарихини билайин, эргашайин...

Сўзлайман, албатта сўзлайман, сўзларим кўп ҳали.

Овоз тинади. Мен эшитгим келади. Археологлар, янги-янги саҳифалар очишидан умидворман. Шунда Деҳистон яна тилга киради...

Тоҳир МАҲКАМОВ.

СУРАТДА: Деҳистон шаҳридаги ёдгорликлар. Чиниш буюмлардан омон қолганлари.

* *Ҳар тўғрида*

КИЕВ. Сотувда пайдо бўлган «Украина почтаси» деб номланган миттигина маркалар Украина тарихидаги икки буюк сана — Украина казаклиги ташкил топганлигининг 500 йиллиги ва дастлабки украинлар Канадада жойлаша бошлаганлигининг 100 йиллигига бағишлаб чиқарилди.

СУРАТДА: Украинанинг почта маркаси.

МОСКВА. Катта театр, Рассомлар кўргазма зали ва Ленин кутубхонаси сингари улкан санъат ва зиё масканлари бугунги кунда жуда кўримсиз аҳволда. Бир неча йилдирки, улар таъмирталаб бўлиб ётибди.

СУРАТДА: ҳаммага машҳур Пашков уйи таъмирланмоқда.

* *Ҳаракат хавфсизлиги учун*

БОЛАЛИГИДАН ЎРГАТИШ КЕРАК

БУГУНГИ кунда шаҳримизда содир этилаётган йўл-транспорт ҳодисалари оқибатида кўплаб болалар бевақт дунёдан кўз юмиб, майиб-мажруҳ бўлаётганлиги ҳеч кимга сир эмас. Агар рақамларга эътибор берадиган бўлсак 1990 йилда йўл ҳаракати қоидаларига риоя қилмаслик натижасида 17 нафар, 1991 йилда 13 нафар бола ҳалок бўлиб, мувофиқ равишда 641 нафар ва 701 нафар бола тан жароҳати олган. Хўш, бундай кўнгилсизликларнинг олдини олиш учун қандай чора-тадбирлар кўрилмоқда?

Айтиш керакки, болаларни йўл-транспорт ҳодисаларидан муҳофаза қилиш борасида мутасадди ташкилотлар, яъни шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамаси халқ таълими бош бошқармаси билан шаҳар Давлат автомобиль назорати бошқармаси ходимлари жойларда катта тушунтириш ишларини олиб бормоқдалар. Улар мактаблар ва болалар боғчаларида махсус кўрсаткичлар ва кўргазмали қуроллар ёрдамида кўча ҳаракати қоидаларига оид машғулотлар ва суҳбатлар ўтказмоқдалар. Бундан ташқари, автомайдончалар, автосинфлар ва автошаҳарчалар ташкил этишга ҳам муҳим эътибор берилмоқда. Ҳозирги пайтга келиб шаҳар мактаблари ва болалар боғчаларида махсус жиҳозланган 68 та автомайдонча, 9 та автосинф ва 1 та автошаҳарча мавжуд. Бу 2,5 миллиондан ортиқ шаҳримиз аҳолиси учун кам, албатта. Шу боисдан келгусида яна 58 та автомайдонча, 13 та автосинф ва 6 та автошаҳарча барпо этиш режалаштирилган.

Шуни таъкидлаш керакки, ота-оналар ўз фарзандларига кўча ҳаракати қоидаларини болалигидан ўрганиб боришлари керак. Лекин уларнинг аксарияти «Катта бўлганда ўзи ўрганиб олади» қабилида иш тутиб, бу масалага эътиборсизлик билан қарамоқдалар. Бу борада айрим мактабларда ҳам аҳвол яхши эмас. Шаҳар Давлат автомобиль назорати бошқармасидан олинган маълумотлар ва текширишлар шуни кўрсатадики, Шайхонтоҳур районидаги 20, Собир Раҳимов районидаги 46, 22, ва 1, Миробод районидаги 213, Яккасарой районидаги 127, Акмал Икромов районидаги 106 ва Чилонзор районидаги 280-мактаблар ўқувчилари ўтган йил давомида 4—6 мартадан йўл-транспорт ҳодисасига учрашган. Бу ушбу мактаб жамоалари, ота-оналар ва автомобиль назорати ходимлари ўртасида яқин ҳамкорлик йўқлигидан, кўча ҳаракати қоидаларига оид мунтазам машғулотлар ўтказилмаслигидан ва бунинг учун махсус синфлар мавжуд, эмаслигидан ҳамда кўргазмали қуроллардан самарали фойдаланмасликдан далолат беради. Бундан ташқари, баъзи мактабларда ўқувчиларнинг дарслардан кейин серқатнов йўл ва чорраҳалардан ўтишларини назорат этиш учун навбатчилик ташкил қилинмаган. Кўпгина илм масканларида республика халқ таълими вазирлигининг 1—8-синфлар учун чиқарган «Йўл ҳаракати қоидаларини ўрганиш ва ўқитиш режалари»га амал қилинмаяпти. Шунингдек ўқувчиларнинг навбатчилиги ва «Йўл ҳаракатининг ёш назоратчилари гуруҳлари» қоғоздагина ташкил этилган.

Ҳозирги кунда шаҳримиздаги 305 та мактабнинг барчасида мавжуд бўлган «Ёш йўл ҳаракати назоратчилари гуруҳлари»да 3800 нафардан зиёд ўқувчи йўл ҳаракати қоидаларини ўқиб ўрганмоқда. Боғчаларнинг юқори гуруҳларида тарбияланаётган кичкинтойларга ҳам йўл ҳаракати қоидалари мунтазам равишда ўргатиб борилса фойдадан холи бўлмайди. Бу ишга ота-оналар, маҳалла комитетлари ва Давлат автомобиль назорати ходимларини кенг жалб қилиш керак.

Иқтисодий танглик шаҳар мактабларида ва боғчаларда махсус синфлар, автомайдончалар ва автошаҳарчаларни ташкил этишга сезиларли даражада таъсир кўрсатмоқда. Чунки уларни қуришга маблағ етишмайди. Шунингдек маҳаллалар, даҳа ва мавзелар ҳудудида жойлашган мактаб ва боғчаларга яқин бўлган йўл ва чорраҳаларга ҳамда ўтиш жойларига йўл белгиларини қўйиш масаласини кечиктирмаслигимиз лозим. Бу вазифаларни қисқа муддатда ҳал этишда оталиқ ташкилотлари ва кенг жамоатчилик ўз ёрдамларини аямайдилар деган умиддамиз.

Яна бир нарсани қайд қилиб ўтиш таъбир жоиздир. Кўпинча транспортни маст ҳолда бошқариш натижасида бахтсиз ҳодисалар содир бўлмоқда. Бу эса кўплаб одамларнинг, шу жумладан болаларнинг ўлимига ва уларнинг бир умр майиб-мажруҳ бўлишига олиб келмоқда. Ўқувчиларнинг ҳаётига хавф солган ана шундай тоифадаги ҳайдовчиларга қандай чора кўрилганлиги мактаб жамоаларига етказилса мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Ўйлаймизки, боғча тарбияланувчилари ва мактаб ўқувчиларини йўл-транспорт ҳодисаларидан муҳофаза қилишда ота-оналар, маҳалла ва уй-жой комитетлари, шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва Давлат автомобиль назорати бошқармаси ходимлари билан баҳамжиҳатликда иш олиб бориб, уларнинг сонини кескин камайтиришга муваффақ бўладилар.

Омон МАМАСОЛИЕВ,
Тошкент шаҳар Ҳокими ижроия маҳкамаси халқ таълими бош бошқармасининг тарбиявий ишлар бўйича бош мутахассиси.

Исмоил ЗОИРОВ,
«Тошкент оқшоми» мухбири.

САЛОМАТЛИКНИНГ ЁШ ДЎСТЛАРИ

БОБУР номли истироҳат боғида Яккасарой райони мактабларидаги санитария пости аъзоларининг тиббий масалаларга боғлиқ мусобақаси бўлиб ўтди. Мусобақалар бошланиши олдидан деворий газеталар кўриги ўтказилди. Ҳар бир мактаб 4—5 ҳатто 9—10 тагача деворий газета тайёрлаган. Булардан ташқари, ўқувчилар — саломатликнинг ёш дўстлари тиббиётнинг баъзи масалаларига бағишланган рефератлар, соғлиқ алифбоси деб номланган чиройли альбомлар ҳам келтиришган. Санитария пости аъзолари йил давомида бажарган ишларни махсус кундаликда ёритиб берганлар. Пост аъзолари доривор гиёҳлар йиғиш, қуритиш билан ҳам шуғулланганлар.

Ҳаммага маълумки, апрель ойининг охири ва май ойларида кўп ёғингарчиликлар бўлгани сабабли шаҳар боғларида қўзиқоринлар кўпайди, билиб-билмай истеъмол қилганлар орасида қўзиқориндан заҳарланиш ҳоллари ҳам рўй берди. Шуни эътиборга олиб ҳамма мактаблардаги санитария постлари «Қўзиқориндан заҳарланиш мумкин» деган мавзуда ҳам деворий санитария бюллетенлари тайёрлаганлар.

Деворий газеталар кўригида — 127-мактаб биринчи, 91-мактаб иккинчи, 160-мактаб учинчи ўринни эгаллади.

Кўрикда намойиш этилган деворий газеталар мактаб ўқувчилари орасида тарқалиши мумкин бўлган юқумли касалликлар, жумладан, сариқ касали, юқори нафас йўли аъзолари шамоллаши, тери касаллиги, битлиқиликнинг олдини олиш каби масалаларга эътибор қаратганлар. Кўпчилик мактабларнинг санитария постлари зарарли одатлар (гиёҳвандлик, алкоголизм, чекишнинг зарари) ҳақида ҳам махсус деворий газеталар тайёрладилар.

Муҳайё НИЗОМОВА.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Ижарадаги «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасининг фирма дўконида харидорларнинг сўровини ўрганиш мақсадида ётоқ йиғмаси 15—20% арзонлашган ҳолда контроль партияси нақд пулга сотилади.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри,
Магазин-Мавзук кўчаси, 254-уй.

Транспортлар: троллейбуслар № 7, 10.
автобуслар № 43, 48, 82, 93.
Жомий майдони бекати.

БИЗДА ИШЛАШНИ ХОҲЛАЙСИЗМИ?

Ўзбек тилини ўқитиш тажрибасига эга бўлган, техник терминлардан хабардор, хизмат қоғозларини юрита биладиган, персонал ҳисоблаш машинасида ишлай оладиган малакали таржимон керак. Ойлик маош шартнома асосида.

Ҳужжатларни ўзбек тилида юритувчи молия-иқтисодчиси. Иш фаолияти сафарларга чиқиш билан боғлиқ. Ойлик маош шартнома асосида.

Ўзбек ёзув машинкасида ишлайдиган малакали машинистка керак.

Қуйидаги манзилгоҳга мурожаат қилинг: М. Горький шоҳкўчаси, 32-«а» уй.

Кадрлар бўлимининг телефони: 67-36-62.

СОТИЛАДИ

КМЗ—8. 155—02 модели бўйича ишланган Днепр-11 мотоцикли сотилади.

46-40-50, 42-62-83, 21-40-40 телефонларига қўнғироқ қилинг.

АМЕРИКА КОНСУЛЬТАЦИЯЛАРИ— ЎЗБЕКИСТОН КОРЧАЛОНЛАРИ УЧУН!

Ғарб фирмалари билан алоқа ўрнатишни, ҳуқуқий муаммоларни ҳал қилишга ўрганишни (битимлар, солиқлар, қарзлар)

ИСТАЙСИЗМИ?

«Қорчалонликни ўрганиш ва ривожлантириш маркази» қўшма корхонаси, «Консалтинг сервис Т» фирмаси ва Ўзбекистон республикаси ёш тадбиркорлар кўмаклашиш ассоциацияси

СИЗЛАРНИ

америкалик ҳуқуқшунослар, молиячилар, маслаҳатчилар иштирокида ўтадиган менежмент мавзуларидаги

семинар-консультацияларга

ТАКЛИФ ЭТАДИЛАР

27 ИЮНДА — «Битимлар тузиш ва қўшма корхоналар тўғрисидаги қонунлар».

29 ИЮНДА — «Қандай қилиб ишни сотиб олиш ва сотиш мумкин».

30 ИЮНДА — «Халқаро солиқ қонуни».

1 июлда — «Ишбилармонлик амаллари учун қарз олишга доир ҳужжатлар ва халқаро битимлар тузиш пайтидаги ссуда (қарз)лар тўғрисида қонунларни қандай тайёрлаш мумкин».

Семинарлар қуйидаги манзилда ўтказилади: **Тошкент шаҳри, Ҳамза кўчаси, 45-уй. «Интурист» маданий-ахборот маркази.**

Битта семинар-консультация баҳоси — 1000 сўм.

Бизнинг «Ипак йўли» Ўзбекистон инновация банкидаги ҳисоб рақамимиз: 467078, ўзаро алоқа рақами 700161201, код 172682701.

Мулоқот телефонлари: 39-48-13, 33-47-52.

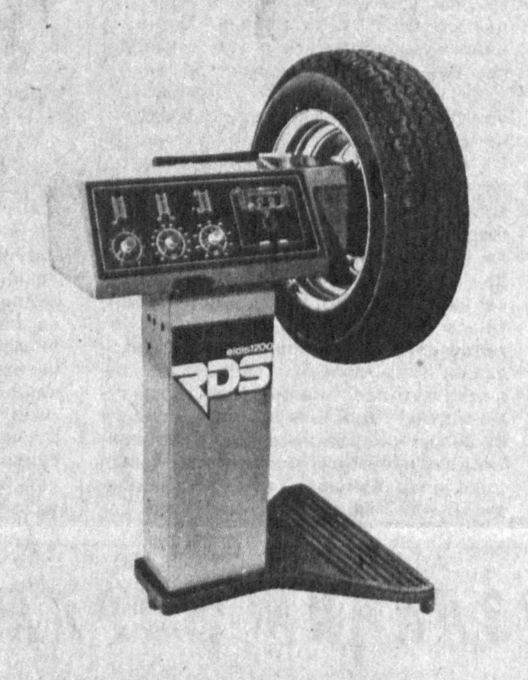

Станок балансировочный „eldis - 1200„

АВТОСЕРВИС УЧУН

КОРХОНА
ҚУЙИДАГИ УСКУНАЛАРНИ СОТАДИ

- «ЭЛДИС—1010», «ЭЛДИС—1200» мувозанатлаш дастгоҳлари;
- кўтаргичлар;
- ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи стенд;
- шиналарни йиғиш ва ажратиш;
- чироқларни ростлаш;
- электр вулканизатор;
- енгил автомашиналар учун махсус асбоблар тўплами.

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент шаҳри, Энгельс кўчаси, 118-уй, 607-хона.

ТЕЛЕФОН: 34-25-81.

«Ш А Р Қ»

НАШРИЁТ-МАТБААЧИЛИК КОНЦЕРНИ

Торжок ва Москва матбаачилик заводларининг бўёғи;
Зарайск заводининг сезгир пластиналари;
кимёвий моддалар;
сантехника ускуналари:
— винтеллар,
— насослар,
— клапанлар;
Матбаа ускуналари:
— қадоқловчи-қисувчи БПМ—1,5 пресси
— қоғоз майдалагич;
— ПУА—1—274 қадоқлаш машинаси;
— токарлик кескичларини

СОТАДИ

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, «Правда» газетаси кўчаси, 41-уй. Телефон: 33-21-86, 33-02-96.

ТОШКЕНТ ИП-ГАЗЛАМА ИШЛАБ
ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИГА ҚАРАШЛИ
ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
Ип йиғирувчи, калаваловчи, пиликловчи, тўқувчи касблари бўйича
16 ёшдан 35 ёшгача бўлган қизлар ва аёлларни

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ЭТАДИ

Машғулотлар гуруҳлар тўлишига қараб бошланади.

Ўқиш муддати — 4 ойдан 8 ойгача.

Ўқувчиларга ўқишнинг 1, 2-ойларида 400 сўм, 3, 4-ойларида 280 сўм, қолган даврда 160 сўм стипендия тўланади. Бундан ташқари, улар амалий дарслар вақтида ишлаб чиқарган маҳсулотлари учун 100 фоиз ҳақ оладилар.

Бутун ўқиш муддати давомида ўқувчиларга овқатланиш учун ҳар куни 5 сўмлик талонлар бериладди.

Бирлашма ишчиларининг ўртача иш ҳақи 1500—3500 сўмни ташкил этади.

Мурожаат қилиш учун манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Яккасарой ноҳияси, А. Қаҳҳор кўчаси, 34-уй.

(2, 57, 80, 97-автобуслар; 17, 25-маршрутли таксиларнинг «Билим юрти» бекати).

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 55-44-85, 55-44-96.

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги
Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси
56-ҲУНАР ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
1992 йил учун
қуйидаги мутахассисликлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Хотин-қизлар, болалар ва эркакларнинг устки кийимларини тикувчи чевар мутахассислиги бўйича ўрта мактабнинг 9-синф ва 11-синфини битирган ҳамда тикиш-бичишни яхшилаб ўрганиб олишни истайдиган қизлар ва йигитлар ўқишга қабул қилинади.

Ўқув муддати: 9 синф маълумоти билан 3 йил, 11-синф маълумоти билан—1 йил ва бу давр меҳнат фаолиятига киради.

Ўқиш даврида 80 сўм стипендия, 40 сўм овқат пули берилади.

Ишлаб чиқариш амалиёти «ҚИЗИЛ ТОНГ» тикувчилик бирлашмасида ўтказилади. Амалиёт даврида 100 фоиз миқдорида иш ҳақи тўланади. Билим юртини тугатганингиздан кейин сизга «Қизил тонг» ишлаб чиқариш бирлашмаси ишлашингиз учун барча қулайликларни яратиб беради:

Тикувчилар ойига 600 сўмдан 1300 сўмгача маош оладилар.

Ўқиш ўзбек ва рус тилларида олиб борилади. Сиз қисқа вақт ичида тикувчи касбини эгаллашни хоҳласангиз қуйидаги манзилга мурожаат қилишингиз мумкин: Тошкент шаҳри, «Қўйлиқ-5» даҳаси, 37, 45, 55, 104, 119, 99-автобуслар; 11-маршрутли таксининг «Ким Пен Хва кўчаси» бекати.

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

Умумтаълим мактабларининг 7- ва 9-синфларини намунали хулқ билан муваффақиятли тугаллаган

ЎҚУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Тошкент шаҳар С. Раҳимов райони А. Юнусов номли 234-ўрта мактаб қошидаги лицейнинг 8- ва 10-синфларига танлов асосида қуйидаги йўналишлар бўйича

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ

— математика, информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари (ИҲТА), инглиз тили;

— ўзбек тили ва адабиёти, ИҲТА, инглиз тили.

Ўқув машғулотлари мактабнинг юқори малакали ўқитувчилари, Тошкент давлат университети риёзиёт, амалий риёзиёт ва механика, ўзбек филологияси ва роман-герман куллиётларининг профессор-ўқитувчилари ҳамда «Кибернетика» илмий ишлаб чиқариш бирлашмасининг етакчи олимлари томонидан олиб борилади.

Лицейда ўқиш 8-синфга қабул қилинганлар учун тўрт йил, 10-синфга қабул қилинганлар учун икки йил давом эттирилиб, 11-синфни муваффақиятли тугаллаган талабаларга етуклик аттестати билан бирга «Программаловчи» гувоҳномаси ҳам берилади.

Танлов мутахассисликка оид ва касбга муносабатини ва қизиқишини аниқловчи суҳбат асосида амалга оширилади.

Лицейга ҳужжатлар 1992 йил 26 июндан 10 июлгача ва 1 августдан 14 августгача қабул қилинади. Суҳбат 15—20 август кунлари махсус график асосида амалга оширилади.

Шаҳар ва республика олимпиадасининг қабул қилинадиган йўналишлар бўйича ғолиблар лицейга танловсиз қабул қилинади.

Лицейга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, район ва шаҳар халқ таълими бўлимининг йўлланмаси, маълумоти ҳақида гувоҳнома, 086/У шаклидаги тиббий маълумотнома, оила аъзолари ҳақида маълумотнома, 3х4 см. ўлчамли 4 та сурат.

Лицей манзилгоҳи: Тошкент шаҳри, 700178, С. Раҳимов райони, Қорақамиш 2/4 мавзеси, 234-мактаб.

ТЕЛЕФОН: 29-16-03. 59, 65, 85, 87-автобуслар; 46, 52, 54-маршрутли автобусларнинг охирги бекати.

25 июнь соат 18.00 да
«Пахтакор» марказий стадионида

ФУТБОЛ

Олий лига командалари ўртасида
Ўзбекистон Республика чемпионати
«Пахтакор» — «Кимёгар»
Тошкент — Олмалиқ

Чипталар «Пахтакор» стадиони кассаларида сотилмоқда.

Жамоа бўлиб келиш учун буюртмалар қабул қилинмоқда.

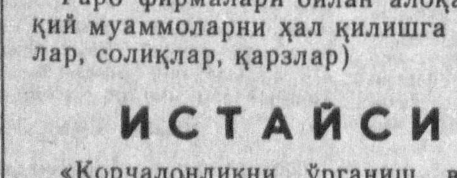

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000. ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича — 33-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. 700000, ГСП, Тошкент, «Правда» рўзномаси кўчаси, 41.

Нашр кўрсаткичи 64690 • Босмага бериш вақти 11.30. • Босмага берилди. 11.45 • Буюртма Г—188. • 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10.